

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
MACIEJ SZPUNAR
esitatud 10. septembril 2020¹

Kohtuasi C-392/19

**VG Bild-Kunst
versus
Stiftung Preußischer Kulturbesitz**

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus))

Eelotsusetaotlus – Intellektuaalomand – Autoriõigus ja sellega kaasnevad õigused infoühiskonnas – Direktiiv 2001/29/EÜ – Artikli 3 lõige 1 – Mõiste „üldsusele edastamine“ – Autoriõigusega kaitstud teose lisamine kaudlisamise (*framing*) meetodil – Teos, mis on autoriõiguse omaja loal piiranguteta kättesaadav litsentsisaaja veebisaidil – Artikkel 6 – Tõhusad tehnilised meetmed – Direktiiv 2014/26/EL – Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste kollektiivne teostamine – Artikkel 16 – Litsentsimise tingimused – Teose kasutamise lepingu tingimus, mille kohaselt peab litsentsisaaja võtma tõhusad tehnilised meetmed kaudlisamise takistamiseks

Sissejuhatus

1. George Lucase filmisaaga „Star Wars“ kangelasel suutsid „hüperruumi“ kaudu liikumist võimaldava tehnoloogia abil liikuda ühest kohast teise valgusest kiiremini. Sarnaselt saavad internetikasutajad hüperlinkide abil „küberruumis reisida“. Kuigi need lingid ei esita väljakutseid füüsikaseadustele, nagu teeb seda Star Warsi laevade liikumine hüperruumis, kaasnevad nendega siiski mõned väljakutsed seadusele, nimelt seoses autoriõigusega. Osaliselt on neid väljakutseid Euroopa Kohtu praktikas muu hulgas juba ka käsitletud. Käesolev kohtuasi annab võimaluse see kohtupraktika üle vaadata ja seda täiendada.
2. Tavapärastelt peetakse internetist mõeldes tegelikult silmas vaid selle võrgu üht ja tõenäoliselt kõige enam kasutatavat funktsiooni: *World Wide Web*'i ehk teisisõnu veebi või ülemaailmset võrku. See võrk koosneb veebilehtedel (*web page*) sisalduvatest infoühikutest ja -allikatest. Veebileht on HTML-keeles (*hypertext markup language*) kirjutatud dokument, mis võib sisaldada muid sellele lisatud infoallikaid, eelkõige pilte või audiovisuaalseid või tekstifaile. Omaniku avaldatud ning ühes või mitmes serveris asuvate veebilehtede ja muude võimalike infoallikate struktureeritud kogum moodustab veebisaidi (*website*).
3. Veebisaidi poole pöördumisel loob arvuti ühenduse serveri või serveritega, kus see sait asub, küsides andmeid, millest see sait koosneb. Seejärel saadetakse koopia neist andmetest ning salvestatakse (ajutiselt) arvuti vahemälu ehk *cache*-mälu. Neid andmeid saab lugeda ja arvutiekraanil esitada tänu spetsiaalsele tarkvarale ehk veebibrauserile.

¹ Algeel: prantsuse.

4. Igal veebis oleval infoallikal ehk igal failil, veebilehel ja -saidil on unikaalne tunnus, mida kutsutakse URLiks (*uniform resource locator*), mis on omamoodi internetiaadressiks². Lehte, kuhu suunab veebisaidi aadress, nimetatakse koduleheks (*home page*). URL-aadressi kasutades on veebis infoallikaga tutvumiseks kaks võimalust. Esimene võimalus on sisestada see aadress brauseri aadressiväljale ning teine, mida puudutab käesolev kohtuasi, on kasutada hüperlinki.

5. Võrgu lõimivad kokku (*webbing the Web*) hüperlingid (*hypertext links*). Need võimaldavad minna ühelt veebisaidilt otse tutvuma teisel veebisaidil olevate infoallikatega. Hüperlinkides peitubki tegelikult veebi olemus ning need eristavad veebi näiteks Aleksandria raamatukogust. Euroopa Kohus on oma kohtupraktikas tunnustanud hüperlinkide tähtsust veebi toimimise ning seeläbi sõnavabaduse seisukohast³.

6. Hüperlink on brauserile antav käsk minna otsima infoallikaid teiselt veebisaidilt. Lingis kajastub HTML-keeles otsitava infoallika URL-aadress ja lähtekohaks oleval veebilehel⁴ linki kujutav tekst või pilt, ning selles võib kajastuda ka muid elemente, nagu otsitava infoallika ekraanil avamise viis. Selleks, et link töötaks, tuleb see tavaliselt aktiveerida (sellel klõpsates).

7. Lihtne link sisaldab üksnes viidatava veebisaidi ehk selle veebisaidi kodulehe URL-aadressi. Sellel lingil klõpsates avaneb see leht kas linki sisaldava lehe asemel või uues aknas. Brauseri aadressiväljal viidatakse uue veebisaidi URL-aadressile, nõnda et kasutaja mõistab, et on veebisaiti vahetanud. On aga ka teistsuguseid linke.

8. Niinimetatud süvalink (*deep link*) ei suuna mitte otsitava veebisaidi kodulehele, vaid selle veebisaidi muule lehele või lausa mõnele konkreetsele sellel veebisaidil sisalduvale infoallikale, näiteks graafika- või tekstifailile⁵. Nimelt on igal lehel ja infoallikal URL-aadress, mida saab lingis kasutada veebisaidi põhiaadressi asemel. Süvalink eirab sihtkohaks oleva veebisaidi eelduslikku navigeerimisjärjekorda, jättes kodulehe vahele. Kuivõrd aga veebilehe URL-aadress sisaldab tavaliselt veebisaidi nime, on kasutaja siiski teadlik sellest, millisel veebisaidil ta parasjagu viibib.

9. Veebileht võib lisaks tekstile sisaldada ka muid infoallikaid, eelkõige graafika- või audiovisuaalseid faile. Need failid ei ole selleks leheks oleva HTML-dokumendi lahutamatu osa, vaid on sellega seotud. Infoallikate lisamine (*embedding*) toimub selleks HTML-keeles olemas olevate eriliste käskude abil. Näiteks pildi lisamiseks on märgend „*image*“ („**“)⁶. Tavaliselt kasutatakse seda märgendit selleks, et lisada veebilehele mõni graafikafail, mis asub samas serveris, kus see lehtki (kohalik fail). Selleks aga, et lisada oma veebilehele mõnel teisel veebisaidil sisalduv fail, ilma et seda peaks kopeerima, piisab sellest, kui panna märgendis „*image*“ parameetri „*source*“ väärtuseks kohaliku faili aadressi („suhteline URL“) asemel teisel veebisaidil sisalduva faili aadress („absoluutne URL“)⁷.

10. See tehnika kasutab hüperlinkide funktsiooni, mis tähendab, et teatud element, näiteks pilt, kuvatakse brauseris tema algsest asukohast (sihtkohaks olev veebisait) ning seda ei kopeerita niisiis serverisse, kus asub see veebisait, millele see ilmub. Lisatud fail ilmub aga automaatselt, ilma et selleks oleks vaja mõnel lingil klõpsata. Kasutajale paistab see samamoodi nagu fail, mis sisaldub sellel samal lehel, kuhu ta ilmub. Seda tuntakse nimetuse *inline linking* või *hotlinking* all.

2 Internetist infoallikate ülesleidmiseks tuleb need aadressid DNS-serverite (*domain name server*) abil muundada nende infoallikate asukohaks olevate serverite IP-aadressideks (*Internet protocol address*). Autoriõiguse seisukohast ei ole see toiming oluline.

3 8. septembri 2016. aasta kohtuotsus GS Media (C-160/15, EU:C:2016:644, punkt 45).

4 Hüperlink on tavaliselt sõnastatud järgmiselt: „**[lingi kirjeldus lähtekohaks oleval lehel]**“. Märgend („*tag*“) *<a>* näitab, et tegu on lingiga ja kohta lehel, kuhu see link on „paigutatud“.

5 Süvalinkideks on näiteks käesolevas ettepanekus (elektroonilises versioonis) Euroopa Kohtu praktikale tehtud viited.

6 Teist liiki failide lisamiseks on teised märgendid, nagu „*<audio>*“, „*<video>*“, „*<object>*“ või „*<embed>*“.

7 Käsk esitatakse siis järgmisel kujul: „**“.

11. *Framing* on tehnika, mis võimaldab jagada ekraani mitmeks osaks, millest igaüks saab sõltumatult kuvada erineva veebilehe või veebis oleva infoallika. Nõnda saab ühel ekraaniosal kuvada lähtekohaks oleva veebilehe ning teisel osal mõnelt teiselt veebisaidilt pärineva lehe või muu infoallika. Seda teist lehte ei kopeerita serverisse, kus asub *framing*’ut kasutav veebisait, vaid seda külastatakse süvalingi abil otse. Otsitava lehe URL-aadress ei ole sageli nähtav, mistõttu kasutajale võib jääda mulje, et ta külastab ühtainust veebilehte, kuigi tegelikult külastab kahte (või enamat).

12. Tänapäeval mõistet *framing* enam ei kasutata ning HTML-keele viimases versioonis (HTML5) on sellest loobutud. See asendati *inline frame*’iga⁸, mis võimaldab paigutada välise infoallika, nagu veebisaidi, -lehekülje või ka mõne teiselt veebilehelt pärineva elemendi raami, mille mõõtmed ja paigutuse saab vabalt kindlaks määrata asjaomase veebilehe autor. *Inline frame* toimib nagu selle lehega seotud element, kuna erinevalt klassikalisest *framing*’ust ei ole see mitte ekraanijagamise tehnika, vaid veebilehele välise infoallikate lisamise (*embedding*) vahend.

13. Et asjad veel keerulisemaks muuta, võib *inline frame*’i määratleda kohana, kus hüperlink avatakse⁹. Sel moel avatakse sihtkohaks olev infoallikas pärast lingi (klõpsamise teel) aktiveerimist raamis (mille ääred võivad ekraanil olla nähtavad või mitte), mis paikneb seda linki sisaldava lehe autori määratud kohas¹⁰.

14. Need toimingud võivad näida keeruliste ja põhjalikke informaatikateadmisi eeldavatena, ent väga paljud veebisaitide loomise teenused ja sisujagamisplatvormid automatiseerivad need protsessid, võimaldades veebilehti koostada, sinna sisu lisada ja hüperlinke luua lihtsalt ja ilma nende teadmisteta.

15. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tuleneb, et hüperlingid autoriõigusega kaitstud teostele, mis on autoriõiguse omaja loal juurdepääsupiiranguteta internetis üldsusele kättesaadavaks tehtud, ei ole toimingud, mis nõuavad autoriõiguse omaja luba¹¹. Hilisem kohtupraktika nõuab aga kohtu nende seisukohtade vaatlemist veidi teistsuguses kontekstis. Nii tuleks kindlaks teha, kas autoriõiguse seisukohast antavat hinnangut mõjutab see, kui autoriõiguse omaja kasutab tehnilisi vahendeid selleks, et takistada oma teoste kasutamist hüperlinkide kujul ja *framing*’u teel. Samuti on vaja minu meelest üle vaadata veebilehele teistelt veebilehtedelt pärinevate teoste lisamise (*inline linking*) probleem.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

16. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas¹² artikli 3 lõigetes 1 ja 3 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid näevad ette, et autoritel on ainuõigus lubada või keelata oma teoste edastamist üldsusele kaabel- või kaablita sidevahendite kaudu, sh nende teoste sellisel viisil kättesaadavaks tegemist, et isik pääseb neile ligi enda valitud kohas ja enda valitud ajal.

[...]

⁸ Märgend „<iframe>“.

⁹ Pannes lingi HTML-keelses kirjelduses parameetri „sihtkoht“ (*target*) väärtuseks *inline frame*’i nime „([lingi nähtav kirjeldus])“.

¹⁰ HTML-keele erinevaid funktsionaalsusi puudutava tehnilise teabe osas viitan eelkõige saitidele <https://developer.mozilla.org> ja <https://www.w3schools.com/html>.

¹¹ Vt eelkõige 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Svensson jt (C-466/12, EU:C:2014:76, resolutsiooni punkt 1).

¹² ELT 2001, L 167, lk 10; ELT eriväljaanne 17/01, lk 230.

3. Käesoleva artikli kohase üldsusele edastamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise toiminguga seoses ei lõpe lõigetes 1 ja 2 nimetatud õigused.“

17. Direktiivi 2001/29 artikli 6 lõigetes 1 ja 3 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid näevad ette piisava õiguskaitse mis tahes tõhusatest tehnilistest meetmetest kõrvalehoidmise vastu, kui asjaomase teo sooritanud isik on või põhjendatult peab olema teadlik taotletavast eesmärgist.

[...]

3. Käesoleva direktiivi kohaldamisel hõlmab termin „tehnilised meetmed“ mis tahes tehnoloogiat, seadet või komponenti, mille eesmärk tavapärase toimimise puhul on takistada või piirata teoste või muude objektidega seotud toiminguid, milleks autoriõiguse või sellega kaasnevate õiguste valdaja või direktiivi 96/9/EÜ^[13] III peatükis sätestatud *sui generis* õiguse valdaja ei ole luba andnud. Tehnilised meetmed on tõhusad juhul, kui õiguste valdajad kontrollivad kaitstud teose või muu objekti kasutamist kaitse eesmärki täitva juurdepääsu kontrolli või kaitsevahendi abil, näiteks teose või muu objekti krüpteerimise, skrambleerimise või muul viisil muutmise või kopeerimiskaitsemehhanismi abil.“

18. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiivi 2014/26/EL autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste kollektiivse teostamise ning muusikateose internetis kasutamise õiguse multiterritoriaalse litsentsimise kohta siseturul¹⁴ artikli 16 lõikes 1 ja lõike 2 esimeses lõigus on sätestatud:

„1. Liikmesriigid tagavad, et kollektiivse esindamise organisatsioonid ja kasutajad peavad õiguste litsentsimist käsitlevaid läbirääkimisi heas usus. Kollektiivse esindamise organisatsioonid ja kasutajad edastavad üksteisele kogu vajaliku teabe.

2. Litsentsimistingimused põhinevad objektiivsetel ja mittediskrimineerivatel kriteeriumidel. Õiguste litsentsimisel ei nõuta kollektiivse esindamise organisatsioonilt kasutajaga kokku lepitud litsentsimistingimuste kohaldamist pretsedendina muud liiki internetipõhiste teenuste suhtes, kui kasutaja osutab uut liiki internetipõhist teenust, mis on olnud liidus avalikkusele kättesaadav vähem kui kolm aastat.

[...]“.

Saksa õigus

19. Direktiivi 2001/29 artikli 3 lõikes 1 nimetatud teoste üldsusele edastamise õigust hõlmavad Saksa õiguses 9. septembri 1965. aasta autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste seaduse (Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – Urheberrechtsgesetz¹⁵, (edaspidi „UrhG“)) § 19a („kättesaadavaks tegemine“) ja § 15 lõige 2 (üldsusele edastamise õigus „üldiselt“).

20. Direktiivi 2001/29 artikli 6 lõige 1 on Saksa õigusesse üle võetud UrhG §-ga 95a.

13 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 1996. aasta direktiiv andmebaaside õiguskaitse kohta (EÜT 1996, L 77, lk 20; ELT eriväljaanne 13/15, lk 459).

14 ELT 2014, L 84, lk 72.

15 BGBl. 1965 I, lk 1273.

21. Viimaks on kollektiivse esindamise ühingutel vastavalt 24. mai 2016. aasta kollektiivse esindamise ühingute poolt autoriõiguste ja autoriõigusega kaasnevate õiguste teostamise seaduse (Gesetz über die Wahrnehmung von Urheberrechten und verwandten Schutzrechten durch Verwertungsgesellschaften – Verwertungsgesellschaftengesetz¹⁶ (edaspidi „VGG“)) § 34 lõike 1 esimesele lausele, millega võeti üle direktiivi 2014/26 artikli 16 lõiked 1 ja 2, kohustus anda teostamiseks usaldatud õiguste kasutamiseks mõistlikel tingimustel litsents igäühele, kes seda taotleb.

Põhikohtuasja asjaolud, menetlus ja eelotsuse küsimus

22. Verwertungsgesellschaft Bild-Kunst (edaspidi „VG Bild-Kunst“) on Saksamaal visuaalse kunsti valdkonnas autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsioon. Stiftung Preußischer Kulturbesitz (edaspidi „SPK“) on Saksamaa sihtasutus.

23. SPK haldab Deutsche Digitale Bibliotheki (DDB), mis on Saksamaa kultuuri- ja teadusasutuste vahelise võrgustikuna toimiv kultuurile ja teadmistele keskendunud digitaalne raamatukogu.

24. DDB veebisait sisaldab linke selles võrgustikus osalevate institutsioonide veebiportaalides hoitavatele digitaalsetele infoallikatele. DDBs, mis on nagu „digitaalne vaateaken“, hoitakse üksnes pisipilte (*thumbnails*) ehk piltide selliseid versioone, mille suurus on originaalsuurusega võrreldes vähendatud. Kui kasutaja klõpsab mõnel otsingutulemusel, suunatakse ta DDB saidil vastava objekti lehele, mis sisaldab pildi suuremat versiooni (440 x 330 pikslit). Klõpsates sellel pildil või kasutades luubi funktsiooni, ilmub *lightbox*'is selle pisipildi suurem versioon, maksimaalselt resolutsiooniga 800 x 600 pikslit. Lisaks sellele on nupu „Kuva objekt originaalsaidil“ all otselink selle institutsiooni veebisaidile, kes seda objekti pakub (kas lihtne link tema kodulehele või süvalink objekti lehele). DDB kasutab teoseid nende autoriõiguste omajate loal.

25. VG Bild-Kunst seab oma teoste kataloogi pisipiltide kujul kasutamiseks SPKga litsentsilepingu sõlmimise tingimuseks selle, et leping sisaldaks sätet, mille kohaselt kohustub litsentsisaaja rakendama lepingu esemeks olevate teoste ja kaitstavate objektide kasutamisel tõhusaid tehnilisi meetmeid, et takistada nende teoste või kaitstavate objektide DDB veebisaidil kuvatavate pisipiltide *framing*'ut kolmandate isikute poolt.

26. Leides, et selline lepingutingimus ei ole autoriõiguse seisukohast mõistlik, esitas SPK Landgerichtile (esimese astme kohus, Saksamaa) tuvastushagi, paludes tuvastada, et VG Bild-Kunst peab SPK-le vaidlusaluse litsentsi andma ilma, et selliste tehniliste meetmete rakendamine oleks selle litsentsi andmise tingimuseks. Landgericht (esimese astme kohus, Saksamaa) jättis selle hagi esmalt rahuldamata. Kammergericht (liidumaa kõrgeim üldkohus, Saksamaa) tühistas SPK apellatsioonkaebuse alusel selle kohtuotsuse. Kassatsioonkaebusega palub VG Bild-Kunst SPK hagi rahuldamata jätta.

27. Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) täpsustab esiteks, et VGG § 34 lõike 1 esimese lause kohaselt on autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsioonidel kohustus anda igäühele, kes seda taotleb, mõistlikel tingimustel litsents, et kasutada õigusi, mille teostamine neile organisatsioonidele üle antud on. Teiseks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et konkreetsel juhul kohaldamisele kuuluva kohtupraktika kohaselt võivad autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsioonid erandina sellest kohustusest vabaneda ning litsentsi andmisest keelduda tingimusel, et see keeldumine ei ole käsitatav monopoolse seisundi kuritarvitamisena, ning juhul, kui litsentsitaotluse rahuldamata jätmise vastu on ülekaalukas huvi. Selleks, et teha kindlaks, kas tegemist on objektiivselt põhjendatud erandiga, tuleks seejuures omavahel kaaluda asjaomaste isikute huve, võttes arvesse nii seaduse kui autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsioonide selle põhimõttelise kohustuse eesmärki.

¹⁶ BGBl. 2016 I, lk 1190.

28. Kassatsioonkaebuse lahendus sõltub vastusest küsimusele, kas teose, mis on autoriõiguse omaja nõusolekul kättesaadav sellisel veebisaidil nagu DDB oma, *framing*'u teel kolmanda isiku veebisaidile lisamine on käsitatav teose edastamisena üldsusele direktiivi 2001/29 artikli 3 lõike 1 tähenduses, kui seda tehes hoitakse kõrvale *framing*'u kasutamist takistavatest meetmetest, mille õiguste omaja on võtnud või mille võtmist ta on litsentsisaajalt nõudnud. Kui see nõnda on, puudutab see VG Bild-Kunsti liikmete õigusi ning ta võib õiguspäraselt nõuda *framing*'u kasutamist takistavate tehniliste meetmete rakendamise kohustuse lisamist SPKga sõlmitavasse litsentsilepingusse.

29. Kaheldes, kuidas sellele küsimusele internetis hüperlinkide kasutamist puudutavat Euroopa Kohtu praktikat silmas pidades vastata tuleks, otsustas Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) menetluse peatada ning esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas õiguste omaja nõusolekul juurdepääsupiiranguteta veebisaidil kättesaadava teose paigutamine kolmanda isiku veebisaidile kaudlisamise (*framing*) teel on käsitatav teose üldsusele edastamisena direktiivi 2001/29 artikli 3 lõike 1 tähenduses, kui seda tehes hoitakse kõrvale kaudlisamise eest kaitsvatest meetmetest, mille nende õiguste omaja on võtnud või mille võtmist ta on nõudnud?“

30. Eelotsusetaotlus saabus Euroopa Kohtusse 21. mail 2019. Kirjalikud seisukohad esitasid põhikohtuasja pooled, Prantsusmaa valitsus ja Euroopa Komisjon. Samad pooled olid esindatud kohtuistungil, mis toimus 25. mail 2020.

Analüüs

31. Eelotsuse küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult, kas direktiivi 2001/29 artikli 3 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et juurdepääsupiiranguteta kasutataval veebisaidil autoriõiguse omaja nõusolekul kättesaadava teose *framing*'u teel kolmanda isiku veebisaidile lisamine on selle sätte tähenduses käsitatav teose üldsusele edastamisena, kui seda tehes hoitakse kõrvale *framing*'u kasutamist takistavatest meetmetest, mille nende õiguste omaja on võtnud või mille võtmist ta on nõudnud.

32. Nii eelotsusetaotluse esitanud kohus kui ka oma seisukohad esitanud pooled on pakkunud sellele küsimusele vastused, mis nende sõnul tulenevad hüperlinkidele autoriõiguse seisukohast lähtuva hinnangu andmist puudutavast Euroopa Kohtu praktikast. Seda kohtupraktikat analüüsides on nad aga jõudnud vastandlikele tulemustele. Eelotsusetaotluse esitanud kohus, VG Bild-Kunst, Prantsusmaa valitsus ja komisjon teevad nimelt ettepaneku vastata eelotsuse küsimusele jaatavalt, SPK on aga esitanud tõsiseltvõetavaid argumente, mis räägivad eitava vastuse kasuks.

33. Nõustun arvamusega, et osaliselt saab vastuse eelotsuse küsimusele tuletada Euroopa Kohtu praktikast. Küll aga näib mulle, et see kohtupraktika nõuab täpsustamist, võttes arvesse hiljutist, hüperlinke otseselt mitte puudutavat kohtupraktikat.

Hüperlinke puudutav kohtupraktika

34. Direktiivi 2001/29 artikli 3 lõikes 1 sätestatud üldsusele edastamise ainuõigus hõlmab autoriõigusega kaitstud teoste internetis üldsusele kättesaadavaks tegemist¹⁷. See õigus hõlmab „teoste edastamist üldsusele kaabel- või kaablita sidevahendite kaudu, sh nende teoste sellisel viisil kättesaadavaks tegemist, et isik pääseb neile ligi enda valitud kohas ja enda valitud ajal“. Internetis on põhiroll üldsusele kättesaadavaks tegemisel, kuigi esineb ka „klassikalist“ edastamist¹⁸.

¹⁷ Käesolevas ettepanekus räägin lihtsuse huvides õigusest, mis on autoritel oma teoste üle. See analüüs on aga *mutatis mutandis* kohaldatav ka teiste, eelkõige direktiivi 2001/29 artikli 3 lõikes 2 loetletud kaitstavate objektide puhul.

¹⁸ Eelkõige on see nõnda netiraadiote (*web radio*) puhul.

35. Hüperlinkidega seotud küsimus seisneb niisiis selles, kas internetis (täpsemalt veebis) kättesaadavale võõrale teosele suunava lingi lisamine veebilehele on käsitatav üldsusele edastamisena direktiivi 2001/29 artikli 3 lõike 1 tähenduses ehk kas sellise lingi lisamine on hõlmatud autoriõiguse omaja ainuõigusega sellele teosele.

36. Kohtuotsuses Svensson jt¹⁹ vastas Euroopa Kohus sellele küsimusele põhimõtteliselt eitavalt. Esiteks leidis Euroopa Kohus, et hüperlingi näol on tegu edastamise toiminguga, kuna selline link muudab teosed kasutajatele otseselt kättesaadavaks²⁰. Selline edastamine toimub määratlemata suurusega ja küllaltki suurt arvu isikuid hõlmavale sihtgrupile ehk üldsusele²¹.

37. Teiseks leidis Euroopa Kohus aga, et ühel veebisaidil juba vabalt kättesaadava teose puhul ei ole mõnele teisele veebisaidile paigutatud hüperlingi sihtgrupiks olev üldsus uueks üldsuseks võrreldes algse edastamise sihtgrupiks oleva üldsusega. Nimelt leidis Euroopa Kohus, et algse edastamise sihtgrupi moodustasid kõik juurdepääsupiiranguteta kättesaadava veebisaidi potentsiaalsed külastajad ehk kõik internetikasutajad. Algsel edastamisel pidi autoriõiguse omaja arvestama kõigi nende kasutajatega²². Loogiliselt ei saanud hüperlink teha teost kättesaadavaks veel laiemale kasutajate ringile.

38. Selleks aga, et teistkordne edastamine, mis toimub sama tehnilise vahendi kaudu (nagu see on igasuguse veebis edastamise puhul), oleks hõlmatud direktiivi 2001/29 artikli 3 lõikes 1 sätestatud üldsusele edastamise ainuõigusega, on Euroopa Kohtu praktika kohaselt nõutav uue üldsuse olemasolu²³.

39. Niisiis leidis Euroopa Kohus, et internetis juba juurdepääsupiiranguteta kättesaadavale autoriõigusega kaitstud teosele suunava hüperlingi (kõnealuse kohtuotsuse kohaselt „klikitava lingi“) paigutamine veebisaidile ei nõua selle teose autoriõiguse omaja luba²⁴. Teisiti võiks see olla vaid olukorras, kus selline link võimaldab kõrvale hoida algsel veebisaidil teose kättesaadavuse piiramiseks võetud meetmetest, millisel juhul võib see link algsega võrreldes edastamise ulatust laiendada ning teha teose kättesaadavaks uuele üldsusele²⁵.

40. See käsitlus leidis peatselt kinnitust ka seoses *framing*’ut kasutavate hüperlinkidega²⁶.

41. Seejärel täpsustas Euroopa Kohus, et eelkirjeldatud käsitlus kehtib vaid juhul, kui teose algne edastamine on toimunud autoriõiguse omaja loal²⁷.

42. Seoses linkidega sellistele veebisaitidele, kus teosed on üldsusele kättesaadavaks tehtud ilma autoriõiguse omaja loata, leidis Euroopa Kohus, et üldsusele edastamisega direktiivi 2001/29 artikli 3 lõike 1 tähenduses on tegemist siis, kui lingi üles pannud kasutaja teadis või pidi teadma, et see link viib teoseni, mis on üldsusele kättesaadavaks tehtud ilma autoriõiguse omaja nõuetekohase loata²⁸. Juhul, kui see kasutaja tegutseb kasusaamise eesmärgil, eeldatakse sellist teadmist, kuni seda eeldust pole ümber lükatud²⁹.

19 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsus (C-466/12, EU:C:2014:76).

20 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Svensson jt (C-466/12, EU:C:2014:76, punktid 18–20).

21 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Svensson jt (C-466/12, EU:C:2014:76, punkt 22).

22 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Svensson jt (C-466/12, EU:C:2014:76, punktid 25–27).

23 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Svensson jt (C-466/12, EU:C:2014:76, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika).

24 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Svensson jt (C-466/12, EU:C:2014:76, punkt 27).

25 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Svensson jt (C-466/12, EU:C:2014:76, punkt 31).

26 21. oktoobri 2014. aasta kohtumäärus BestWater International (C-348/13, ei avaldata, EU:C:2014:2315, resolutsioon).

27 8. septembri 2016. aasta kohtuotsus GS Media (C-160/15, EU:C:2016:644, punkt 43).

28 8. septembri 2016. aasta kohtuotsus GS Media (C-160/15, EU:C:2016:644, punkt 49).

29 8. septembri 2016. aasta kohtuotsus GS Media (C-160/15, EU:C:2016:644, punkt 51).

43. Hüperlinke puudutava kohtupraktika kokkuvõtteks: kui link viib teoseni, mis on autoriõiguse omaja loal üldsusele juba kättesaadavaks tehtud ja mis on juurdepääsupiiranguteta kättesaadav, ei käsitata sellist linki üldsusele edastamisena direktiivi 2001/29 artikli 3 lõike 1 tähenduses, sest kuigi tegemist on edastamise toiminguga, on kõnealuse lingi sihtgrupiks isikud, kellega autoriõiguse omaja teose algsel kättesaadavaks tegemisel juba arvestas, ehk kõik internetikasutajad.

Hüperlinke puudutava kohtupraktika kriitiline analüüs

44. Äsja osutatud kohtupraktikast tulenevad lahendused ei ole alati esmapilgul ilmselged ning võivad tekitada küsimusi eelkõige kolmes olulises aspektis: linkide käsitlemine „edastamise toiminguna“ (kättesaadavaks tegemisena), „üldsusele edastamise“ mõistele teadmist puudutava subjektiivse kriteeriumi lisamine ning internetis uue üldsuse kriteeriumi kohaldamine³⁰.

Hüperlinkide kvalifitseerimine „edastamise toimingutena“

45. Nagu ma käesoleva ettepaneku punktis 36 osutasin, leidis Euroopa Kohus kohtuotsuses Svensson jt³¹, et internetis kättesaadavale kaitstud teosele suunav hüperlink kujutab endast direktiivi 2001/29 artikli 3 lõikes 1 reguleeritud üldsusele edastamise õiguse seisukohast selle teose edastamise toimingut. Tehnilises mõttes ei ole see seisukoht aga kaugeltki ilmne³².

46. Kindlasti ei jaga ma selles osas väljendatud arvamust, et iga edastamise toiming peab tingimata hõlmama teose konkreetset vahetut edastamist või taasedastamist³³. Eelkõige ei eelda mis tahes vahetut edastamist veebis edastamise kõige levinum vorm, milleks on teoste üldsusele kättesaadavaks tegemine nõnda, et igaüks saab enda valitud ajal ja kohas nendega tutvuda. Sellises olukorras tehakse teos üldsusele kättesaadavaks ehk seda säilitatakse serveris, kus asub kõnealune veebisait, ning üldsus saab selle veebisaidi URL-aadressi abil sellega tutvuda. Teose vahetu edastamine toimub üksnes siis, kui mõni selle üldsuse hulka kuuluv isik loob ühenduse selle serveriga, kuna sellise ühenduse loomisel kuvatakse külastatav veebileht ajutiselt klientarvutis.

47. Euroopa Kohus on aga osutanud, et selleks, et tegemist oleks „edastamise toiminguga“, piisab teose üldsusele kättesaadavaks tegemisest ning määravaks ei ole see, kas selle üldsuse hulka kuuluvad isikud teosega tegelikult tutvuvad³⁴. Teisisõnu tuleb direktiivi 2001/29 artikli 3 lõige 1 mängu alates teose üldsusele kättesaadavaks tegemisest, enne kui toimub selle teose tegelik vahetu edastamine.

48. Kui tegu on seejuures hüperlingiga internetis juba juurdepääsupiiranguteta kättesaadavale teosele, toimub üldsusele edastamine algsel veebisaidil. Link ise on üksnes veebibrauserile antud käsk külastada seda veebisaiti, lähtudes selle lingi osaks olevast URL-aadressist. Niisiis suunatakse kasutaja teisele veebisaidile. Ühendus (ja seega teose vahetu edastamine) toimub vahetult kasutaja klientarvuti ja selle serveri (mõnikord mitme serveri) vahel, kus asub sihtkohaks olev veebisait, ilma et linki

30 Seda kohtupraktikat on vähem või rohkem kriitiliselt palju kommenteeritud ka õiguskirjanduses. Õiguskirjanduses ei olda kaugeltki üksmeelel eelkõige aga küsimuses, kuidas tuleks hüperlinke liidu autoriõiguse kontekstis käsitleda. Näitena mainin kolme autoriõiguse ühingu selles osas võetud seisukohti: International Literary and Artistic Associationi 17. juunil 2015 vastu võetud dokument „ALAI Report and Opinion on a Berne-compatible reconciliation of hyperlinking and the communication to the public right on the internet“ (millega muudetakse samal teemal 15. septembril 2013 vastu võetud arvamust); European Copyright Society 18. veebruari 2013. aasta dokument „Opinion on the Reference to the CJEU in Case C-466/12 Svensson“ ning International Association for the Protection of Intellectual Property 20. septembri 2016. aasta dokument „Resolution on Linking and Making Available on the Internet“. Nende seisukohtade lahknevad järeldused kinnitavad, et üldsusele edastamise õiguse seisukohast ei ole hüperlinkide kvalifitseerimise küsimusele ühte ja ilmselt lahendust.

31 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsus (C-466/12, EU:C:2014:76).

32 Selle aspekti põhjalikuma käsitlemise kohta vt kohtujurist Watheleti ettepanek kohtuasjas GS Media (C-160/15, EU:C:2016:221, punktid 48–60).

33 European Copyright Society, *op. cit.*

34 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Svensson jt (C-466/12, EU:C:2014:76, punkt 19).

sisaldav veebisait seda kuidagimoodi vahendaks³⁵. Pealegi muutub URL-aadress, kuhu link viib, tavaliselt nähtavaks, kui klõpsata lingil parempoolse klahviga (*right click*). Seejärel on võimalik see link kopeerida brauseri aadressiväljale ja pääseda samasse kohta, kuhu hüperlink suunab. Link üksnes automatiseerib selle protsessi, võimaldades külastada teist veebisaiti „ühe klõpsuga“.

49. Euroopa Kohus on aga sellest puhttehnilisest käsitusest kaugemale läinud, leides, et hüperlingi näol on tegu edastamise toiminguga, kuna see annab teisel veebisaidil sisalduvale teosele „otsese juurdepääsu“³⁶.

50. Minu arvates võtab see funktsionaalne lähenemine arvesse ka muid elemente peale üksnes sihtkohaks oleva veebisaidiga ühenduse loomise automatiseerituse. Mis on aga veelgi olulisem ning mis muudab hüperlingid veebi ülesehituse seisukohast liikumapanevaks jõuks, on see, et link sisaldab sihtkohaks oleva veebilehe URL-aadressi, võttes kasutajalt vajaduse seda aadressi otsida (või siis on link kasutaja poolt tehtud otsingu tulemuseks, nagu see on tavaliselt interneti otsingumootorite puhul). Infoallikas võib olla internetis *kättesaadav*, ent *tutvuda* saab sellega üksnes URL-aadressi abil. Kui kasutajad seda aadressi ei tea, on selle kättesaadavus puhtalt teoreetiline. Veebilehe URL-aadressi edastamise kõige tõhusam viis aga on sellele veebilehele suunava hüperlingi loomine. See, et veebi „telefoniraamatuteks“ olevad otsingumootorid kasutavad hüperlinkide tehnoloogiat, ei ole sugugi juhuslik.

51. Seega asjaoluks, millega on direktiivi 2001/29 artikli 3 lõike 1 kohaldamisel põhjendatav hüperlinkide kvalifitseerimine „edastamise toimingutena“, on minu meelest just see tehniline võimekus anda konkreetse teose (või seda teost sisaldava veebilehe) URL-aadressi abil võimalus selle teosega otseselt tutvuda.

Subjektiivne element üldsusele edastamisel

52. Nagu juba öeldud, on Euroopa Kohtu poolt kohtuotsuses Svensson jt³⁷ sõnastatud reegel, et internetis juurdepääsupiiranguteta kättesaadavale teosele suunav link ei kujuta endast üldsusele edastamist direktiivi 2001/29 artikli 3 lõike 1 tähenduses, kohaldatakse üksnes juhul, kui kõnealune teos on üldsusele kättesaadavaks tehtud autoriõiguse omaja loal.

53. Vastupidisel juhul ehk siis, kui teos on kättesaadavaks tehtud ilma nimetatud õiguste omaja loata, on õiguslik olukord Euroopa Kohtu praktikast tulenevalt märksa keerukam. Nimelt on Euroopa Kohus leidnud, et sellises olukorras sõltub see, kas tegu on üldsusele edastamisega, asjaolust, kas lingi üles pannud kasutaja teadis või pidi teadma, et teos, milleni link suunab, on üldsusele kättesaadavaks tehtud ilma autoriõiguse omaja loata. Kasu saamise eesmärgil üles pandud linkide korral tuleb seda teadmist eeldada, ent see eeldus on võimalik ümber lükata³⁸.

35 Tulemuse väljanägemine võib kasutaja jaoks olla erinev, sõltuvalt sellest, kuidas sihtkohaks olev veebileht avatakse: kas lähtekohaks oleva lehe asemel, uues brauseriaknas või lähtekohaks oleva lehe sees (*framing*’ut kasutatav link). Eelkõige viimasel juhul võib kasutajale jääda mulje, et ta on ühenduses ainult lingi lähtekohaks oleva lehega. Tehniline toimimine on aga kõigil neil juhtudel ühesugune – lingi sihtkohaks oleva veebisaidiga luuakse vahetu ühendus.

36 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Svensson jt (C-466/12, EU:C:2014:76, punkt 18).

37 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsus (C-466/12, EU:C:2014:76).

38 8. septembri 2016. aasta kohtuotsus GS Media (C-160/15, EU:C:2016:644, resolutsioon).

54. Euroopa Kohus eristas neid olukordi legitiimsel eesmärgil hoida omavahel õiglases tasakaalus ühelt poolt autoriõiguse omajate huvid ja teiselt poolt kaitstud objektide kasutajate huvid ja põhiõigused³⁹. Autoriõiguse üldnorme silmas pidades on see lahendus siiski ebatraditsiooniline, eelkõige kuna selle puhul kasutatakse objektiivse elemendi ehk autori ainuõigusega hõlmatud tegevuste ulatuse määratlemisel subjektiivset kriteeriumi (teadlikkus)⁴⁰.

Uue üldsuse kriteerium

55. Kuigi selle hindamiseks, kas tegu on autoriõigusega kaitstud teose üldsusele edastamisega, kaaluti uue üldsuse kriteeriumi kohaldamist juba enne direktiivi 2001/29 jõustumist⁴¹, tuli Euroopa Kohus selle kriteeriumi juurde alles pärast selle direktiivi jõustumist, esmalt telesaadete taasedastamise kontekstis⁴². Selle kriteeriumi praeguse sõnastuse kohaselt peab kaitstud teose teistkordne sama tehnilise vahendi kaudu toimuv edastamine – selleks, et see oleks direktiivi 2001/29 artikli 3 lõike 1 tähenduses käsitatav „üldsusele edastamisena“ ning et sellele laieneks seega autoriõiguse omaja ainuõigus – olema suunatud uuele üldsusele ehk sellisele üldsusele, kellega autoriõiguse omaja algse edastamise puhul ei arvestanud⁴³.

56. Internetis kohaldamise puhul lähtub see kriteerium omamoodi õiguslikuks fiktsiooniks⁴⁴ olevast postulaadist, et alates veebis juurdepääsupiiranguteta kättesaadavaks tegemisest saab teosega tutvuda iga internetikasutaja, ning tuleb seega lugeda, et autoriõiguse omaja on teose algsel kättesaadavaks tegemisel arvestanud kõigi nende kasutajatega⁴⁵. Õiguslikust fiktsioonist räägin siinkohal põhjusel, et kuigi see väide on teoreetiliselt tõene, jätab see tähelepanuta asjaolu, et veebi loodud küberruum on lihtsalt liiga suur, et ükskõik kes saaks olla kõigist selle infoallikatest teadlik või veel vähem nendega tutvuda.

57. See postulaat mitte üksnes ei põhine kunstlikult konstrueeritud ja fiktiivsel eeldusel, vaid selle loogikaga äärmusesse minnes on tagajärjeks üldsusele edastamise õiguse ammendumine, mis ometi on direktiivi 2001/29 artikli 3 lõikega 3 sõnaselgelt välistatud. Nagu ma edaspidi näitan, näib, et sellest postulaadist Euroopa Kohtu praktikas praegu enam ei lähtuta.

Hüperlinke puudutava kohtupraktika uus tõlgendus

58. Hüperlinke puudutava Euroopa Kohtu praktika sellise analüüsi tulemusel teen, seda kahtluse alla seadmata, ettepaneku tõlgendada seda edasiarendavalt, lähtudes hiljutisest Euroopa Kohtu praktikast.

59. Kuigi autori ainuõigusega hõlmatud tegevuste määratlemisel ning nende eristamisel tegevustest, mis selle õigusega hõlmatud ei ole, kasutab Euroopa Kohus klassikalist autoriõiguse mõisteaparaati, ei koosta ta teoreetilist teost autoriõigusest. Euroopa Kohus, kelle ülesanne on anda küll abstraktne ja seega *erga omnes* kohaldatav, ent siiski liikmesriigi kohtu poolt talle esitatud konkreetsel vaidlusel põhinev tõlgendus liidu õigusele – ehk antud juhul direktiivile 2001/29 –, peab andma vastuse, mis võimaldab liikmesriigi kohtul tuvastada poole vastutus autoriõiguse rikkumise eest. Seega tuleb tal ära

39 8. septembri 2016. aasta kohtuotsus GS Media (C-160/15, EU:C:2016:644, punktid 44–49).

40 Õiguskirjanduse kohaselt võib selline lahendus olla siiski vajalik selleks, et pehendada tagajärgi, mis kaasnevad üldsusele edastamise ainuõiguse ulatuse määratlemisega nii, nagu Euroopa Kohus seda valdavalt teinud on (vt Husovec, M., „How Europe Wants to Redefine Global Online Copyright Enforcement“, kogumikus Synodinou, T.E. (toim), „Pluralism or Universalism in International Copyright Law“, Wolters Kluwer, 2019, lk 513 jj, eelkõige lk 526).

41 Vt kohtujurist La Pergola ettepanek kohtuasjas Egeda (C-293/98, EU:C:1999:403, eelkõige punkt 22).

42 7. detsembri 2006. aasta kohtuotsus SGAE (C-306/05, EU:C:2006:764, punkt 40).

43 Vt hiljutine 19. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Nederlands Uitgeversverbond ja Groep Algemene Uitgevers (C-263/18, EU:C:2019:1111, punkt 70).

44 Väljend pärineb artiklist Karapapa, S., „The requirement for a „new public“ in EU copyright law“, European Law Review, nr 42/2017, lk 63, kus seda kasutatakse siiski pisut teistsuguses kontekstis.

45 Hüperlinkide kontekstis vt eelkõige 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Svensson jt (C-466/12, EU:C:2014:76, punktid 24–27).

näidata selle vastutuse tekkimise tingimused, mis läheb oluliselt kaugemale kui lihtsalt autori monopoliga hõlmatud tegevuse piiride määratlemine. Kitsam lähenemine võiks ohtu seada direktiiviga 2001/29 läbi viidava ühtlustamise soovitava toime, jättes sellise vastutuse tekkimise seisukohast otsustava tähtsusega elementide hindamise liikmesriikide kohtutele, kelle hinnangud oleksid väga erinevad⁴⁶.

60. Seetõttu sai Euroopa Kohus otsustada, et mõiste „üldsusele edastamine“ direktiivi 2001/29 artikli 3 lõike 1 tähenduses hõlmab nii partnervõrgus (*peer-to-peer*) kaitstud teoste jagamist võimaldava platvormi internetis kättesaadavaks tegemist ja haldamist kui ka meediamängija müüki, kui sellesse mängijasse on varem installitud hüperlingid, mis suunavad üldsuse poolt vabalt kasutatavatele veebisaitidele, kus autoriõigusega kaitstud teosed on avalikkusele kättesaadavaks tehtud ilma nende õiguste omaja loata⁴⁷, kuigi mõlemal juhul oli teoste tegelik üldsusele kättesaadavaks tegemine toimunud varasemas etapis. Euroopa Kohus lähtus siiski sellest, et asjaomasel kasutajal oli nende teostega tutvumise võimaluse andmisel möödapääsmatu roll ning ta oli sellest teadlik⁴⁸.

61. See lähenemine võib kaasa tuua ka vastutuse vähenemise. Ühes teises autoriõiguse valdkonnas (täpsemalt autoriõigusega kaasnevate õiguste valdkonnas) leidis Euroopa Kohus, et direktiivi 2001/29 artikli 2 punkti c kohaselt fonogrammitootjale antud ainuõigus lubada või keelata oma fonogrammi reprodutseerimist ei võimalda tal keelata kolmandal isikul võtta tema fonogrammilt helilõiku selleks, et lisada see lõik teisele fonogrammile, kui see lõik lisatakse sinna muudetud ja kuulamisel mitteäratuntaval kujul⁴⁹, samas kui ilmselt nõuab igasugune fonogrammi lõigu kasutamine selle reprodutseerimist.

62. Hüperlinkide puhul selgitab autoriõiguse rikkumise eest tekkiva vastutuse tingimuste piiritlemisele keskenduvat Euroopa Kohtu lähenemist eelkõige subjektiivse elemendi arvesse võtmine sellise rikkumise allikaks olla võiva tegevuse analüüsimisel⁵⁰.

63. Samast loogikast lähtudes tuleb minu meelest mõista ka uue üldsuse kriteeriumit, mis – nagu ma osutasin – võimaldas Euroopa Kohtul asuda seisukohale, et hüperlingid autoriõiguse omaja luba põhimõtteliselt ei vaja⁵¹.

64. Märgin veel kord, et selle kriteeriumi kohaselt ei ole teose teistkordsel üldsusele edastamisel uut luba vaja, kui edastamiseks kasutatakse sama tehnilist vahendit ja kui see on suunatud sellele samale üldsusele, kellega autoriõiguse omaja algsel edastamisel arvestas⁵². Nii on see hüperlinkide puhul, mis on sama tehnilist vahendit ehk veebi kasutades suunatud samale üldsusele, kellele oli suunatud ka algne edastamine ehk kõigile internetikasutajatele, kui see algne edastamine toimus juurdepääsupiiranguta.

46 Olen sarnase seisukoha esitanud juba kohtuasjas Stichting Brein tehtud ettepanekus (C-610/15, EU:C:2017:99, punkt 3). Vt selle kohta Rosati, E., „When Does a Communication to the Public under EU Copyright Law Need to Be to a „New Public“?“, SSRN (papers.ssrn.com), 2. juuli 2020. Vastupidise seisukoha kohta vt siiski ka kohtujurist Saugmandsgaard Õe ettepanek liidetud kohtuasjades Peterson ja Elsevier (C-682/18 ja C-683/18, EU:C:2020:586, eelkõige punktid 94–106).

47 Vt vastavalt 14. juuni 2017. aasta kohtuotsus Stichting Brein (C-610/15, EU:C:2017:456, resolutsioon) ja 26. aprilli 2017. aasta kohtuotsus Stichting Brein (C-527/15, EU:C:2017:300, resolutsiooni punkt 1).

48 14. juuni 2017. aasta kohtuotsus Stichting Brein (C-610/15, EU:C:2017:456, punkt 37) ja 26. aprilli 2017. aasta kohtuotsus Stichting Brein (C-527/15, EU:C:2017:300, punkt 50).

49 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Pelham jt (C-476/17, EU:C:2019:624, resolutsiooni punkt 1).

50 Vt käesoleva ettepaneku punktid 52–54.

51 Vt käesoleva ettepaneku punktid 37–39.

52 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Svensson jt (C-466/12, EU:C:2014:76, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika).

65. Euroopa Kohus on aga esiteks ise märkinud, et sellise lahenduse põhjenduseks ei saa olla mitte see, et puudub edastamise toiming – kuna tema hinnangul edastamine toimub – vaid asjaolu, et interneti (või täpsemalt veebi) ülesehitust teades loetakse, et lubades teose üldsusele piiranguteta kättesaadavaks teha, on autoriõiguse omaja lubanud ka selle teoseni suunavate hüperlinkide tegemist. Nimelt on Euroopa Kohus leidnud, et kuigi igasugune autori ainuõigusega hõlmatud tegevus peab saama tema eelneva nõusoleku, ei nõua direktiiv 2001/29, et see nõusolek oleks tingimata antud sõnaselgelt⁵³.

66. Sõnaselgelt kohtuotsusele Svensson jt⁵⁴ viidates on Euroopa Kohus seejärel tõdenud, et „kohtuasjas, milles talle esitati küsimus seoses mõistega „uus üldsus“, [asus Euroopa Kohus] seisukohale, et juhul kui autor on andnud eelnevalt, selgesõnaliselt ja tingimusteta loa avaldada oma artikleid ajakirjandusväljaande veebisaidil, kasutamata samal ajal tehnilisi vahendeid, mis piiraksid tema teoste juurdepääsu teiste veebisaitide kaudu, siis võib lähtuda sellest, et see autor on lubanud neid teoseid edastada kõigile veebikasutajatele“⁵⁵.

67. Jääb üle veel analüüsida, kas autoriõiguse omaja selline kaudne nõusolek saab tegelikult puudutada „kõiki veebikasutajaid“. Mulle näib, et mitte.

68. Selle postulaadi piirid said selgeks kohtuasjas, kus tehti kohtuotsus Renckhoff⁵⁶. Nimetatud kohtuasjas ei olnud tegemist kaitstud teosele suunava hüperlingiga, vaid teosega, mis oli alla laetud veebisaidilt, kus see oli autori loal üldsusele kättesaadavaks tehtud ning pandud ilma tema nõusolekuta üles ühel teisel veebisaidil.

69. Kui uue üldsuse kriteeriumi oleks tulnud kohaldada täht-tähelt⁵⁷, ei oleks see toiming autoriõiguse omaja ainuõigusega hõlmatud olnud, sest kõnealune teos oli nimetatud õiguste omaja loal kättesaadav esimesel veebisaidil (või mis tahes muul veebisaidil, mitte tingimata sellel saidil, kust teos kopeeriti) ning teisel veebisaidil ei olnud seda kättesaadavaks tehtud uuele üldsusele, kuna kõigi internetikasutajatega oli arvestatud juba esmakordsel kättesaadavaks tegemisel. Nõnda kaotaks autoriõiguse omaja kontrolli oma teose leviku üle, mis – nagu Euroopa Kohus oma otsuses tõdes – tooks kaasa tema ainuõiguse ammendumise⁵⁸.

70. Seetõttu leidis Euroopa Kohus, et uue üldsuse kriteeriumi ulatust tuleb piirata, defineerides ümber üldsuse, kelle puhul eeldatakse, et autoriõiguse omaja on sellega teose algsel kättesaadavaks tegemisel arvestanud. Niisiis leidis Euroopa Kohus, et see üldsus hõlmas algse kättesaadavaks tegemise kohaks oleva veebisaidi kasutajaid, „mitte selle veebisaidi kasutajaid, kuhu teos hiljem ilma selle õiguste omaja nõusolekuta üles laaditi, *ega muid isikuid*“⁵⁹.

71. Pärast kohtuotsust Renckhoff⁶⁰ ei saa niisiis ka hüperlinkide kontekstis enam lähtuda õiguslikust fiktsioonist, mille kohaselt on igasugune kaitstud teose internetis juurdepääsupiiranguteta avalikkusele kättesaadavaks tegemine suunatud kõigile (tegelikele või potentsiaalsetele) internetikasutajatele. Lisaks sellele, et see viiks *de facto* internetis edastamise õiguse ammendumiseni, oleks see ka nimetatud kohtuotsusega loogiliselt kokkusobimatu.

53 16. novembri 2016. aasta kohtuotsus Soulier ja Doke (C-301/15, EU:C:2016:878, punktid 33–35).

54 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsus (C-466/12, EU:C:2014:76).

55 16. novembri 2016. aasta kohtuotsus Soulier ja Doke (C-301/15, EU:C:2016:878, punkt 36). Kohtujuristi kursiiv.

56 7. augusti 2018. aasta kohtuotsus (C-161/17, EU:C:2018:634).

57 Nagu seda soovis selles kohtuasjas põhikohtuasja hageja (vt 7. augusti 2018. aasta kohtuotsus Renckhoff, C-161/17, EU:C:2018:634, punkt 27).

58 7. augusti 2018. aasta kohtuotsus Renckhoff (C-161/17, EU:C:2018:634, punkt 33).

59 7. augusti 2018. aasta kohtuotsus (C-161/17, EU:C:2018:634, punkt 35). Kohtujuristi kursiiv.

60 7. augusti 2018. aasta kohtuotsus (C-161/17, EU:C:2018:634).

72. Kujutame ette, milline mõju oleks kohtuotsusel Svensson jt⁶¹ sarnasele olukorrale, nagu see, mida käsitleti kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus Renckhoff. Viimati nimetatud kohtuotsuse kohaselt kahjustab autoriõiguse omaja õigusi kaitstud teose alla laadimine veebisaidilt, kus see oli autoriõiguse omaja loal avalikkusele kättesaadavaks tehtud, ning selle üles panemine ühel teisel veebisaidil. Sellele samale esimesel veebisaidil kättesaadavale teosele suunava lingi üles panemine teisel veebisaidil – isegi *framing*'ut kasutades – nõnda, et teos ilmub nii, nagu see oleks pandud üles teisel saidil, ei oleks aga autori monopoliga hõlmatud ega kahjustaks niisiis seda monopolit⁶². Üldsus, kellele teos algul kättesaadavaks tehti, oleks aga mõlemal juhul sama: kõik internetikasutajad!

73. Tuleb seega asuda seisukohale, nagu Euroopa Kohus seda kohtuotsuses Renckhoff⁶³ tegi, et üldsus, kellega autoriõiguse omaja teose veebisaidil kättesaadavaks tegemisel arvestas, hõlmab seda lehte külastavaid isikuid. Üldsuse, kellega autoriõiguse omaja arvestas, selline määratlemine peegeldab minu arvates tegelikku olukorda internetis. Nimelt kuigi teorias võivad juurdepääsupiiranguteta veebisaiti külastada kõik internetikasutajad, siis praktikas on seda potentsiaalselt külastada võivate kasutajate arv mõistagi suurem või väiksem, ent ligikaudselt määratletud. Oma teose kättesaadavaks tegemist lubades arvestab autoriõiguse omaja selle potentsiaalsete kasutajate ringi suurusega. Eriti oluline on see siis, kui kättesaadavaks tegemine toimub litsentsi alusel, kuna eeldatavate külastajate potentsiaalne arv võib olla oluline tegur litsentsi hinna määramisel.

74. Seda veebisaiti on aga võimalik külastada, ning enamikul juhtudest külastataksegi, hüperlinkide kaudu. Nii muutuvad linki sisaldava veebisaidi külastajad ka sihtkohaks oleva saidi külastajateks ehk üldsuseks, keda nimetatud autoriõiguse omaja silmas pidas.

75. Kokkuvõttes tuleb hüperlinke või üldisemalt internetis teoste üldsusele edastamist puudutavat Euroopa Kohtu praktikat mõista minu arvates nii, et andes loa teha oma teos üldsusele kättesaadavaks ühel juurdepääsupiiranguta veebisaidil, arvestab autoriõiguse omaja kõigi isikutega, kes võivad seda veebisaiti külastada, sealhulgas hüperlinkide kaudu. Seetõttu on need lingid – kuigi nende näol on tegu edastamise toiminguga, sest need annavad otsese võimaluse teosega tutvuda – põhimõtteliselt hõlmatud loaga, mille autoriõiguse omaja on andnud teose algsel kättesaadavaks tegemisel ega nõua täiendava loa andmist.

Kohaldamine juhul, kui teosed lisatakse veebisaidile teistelt veebisaitidelt

Eelotsuse küsimuse ulatus

76. Kordan üle, et eelotsuse küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas see, kui lisada ühele veebilehele *framing*'ut kasutades selline kaitstud teos, mis on autoriõiguse omaja loal üldsusele kättesaadavaks tehtud mõnel teisel, juurdepääsupiiranguteta veebisaidil, on käsitatav selle teose üldsusele edastamisena direktiivi 2001/29 artikli 3 lõike 1 tähenduses, kui seejuures minnakse mööda *framing*'u kasutamist takistavatest meetmetest, mille on sellel teisel veebilehel seadnud nimetatud õiguste omaja või mille seadmist seal on ta nõudnud.

61 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsus (C-466/12, EU:C:2014:76).

62 Vastavalt 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsusele Svensson jt (C-466/12, EU:C:2014:76).

63 7. augusti 2018. aasta kohtuotsus (C-161/17, EU:C:2018:634, punkt 35).

77. Kõigepealt tuleb selgitada mõningaid terminoloogilisi aspekte. Internetti puudutav terminoloogia ei ole kartesiaanliku selgusega paigas ning mõnikord kasutatakse mõisteid *framing*, *inline linking* ja *embedding* sünonüümidenä. Lisaks sellele on Euroopa Kohus oma kohtupraktikas kasutusele võtnud prantsuskeelse mõiste *transclusion*, mida näib olevat võimalik kasutada kõigi nende tehnikate kohta. Kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab oma küsimuses *framing*'ule, saab minu meelest mõistlikult eeldada, et põhikohtuasja probleem puudutab või võib puudutada kõiki ühele veebisaidile teiselt veebisaidilt pärinevate infoallikate lisamise viise.

78. Sellist tulemust võimaldavad tehnikad ei piirdu aga *framing*'uga, mis seisneb ekraani jagamises mitmeks osaks, millest igaühes saab esitada mõne muu veebisaidi sisu. *Inline linking* võimaldab nimelt lisada veebilehele teiselt veebisaidilt mingisuguse elemendi⁶⁴, kõige sagedamini graafika- või audiovisuaalse faili. Lisatud element ilmub sel juhul ekraanile automaatselt, ilma et kasutajal oleks vaja lingil klõpsata. Selline automaatsus näib mulle autoriõiguse seisukohast märksa olulisem kui see, kas kasutatakse *framing*'ut või mitte. Arendan seda mõtet edaspidi üksikasjalikumalt.

79. Seda tüüpi linkide tõkestamiseks on olemas teatud tehnilised kaitsemeetmed. Eelkõige seisnevad need meetmed kaitstava veebilehe HTML-koodi selliste käskude lisamises, mis takistavad lingi toimimist, mis takistavad lehe avamist raamis (*frame*), nõudes uut akent või vahelehte, või mis saadavad soovitud elemendi asemel hoopis mingi muu pildi, näiteks autoriõigusi puudutava hoiatuse.

80. Seega tuleb eelotsuse küsimust mõista nii, et see puudutab seda, kas direktiivi 2001/29 artikli 3 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et juurdepääsupiiranguteta veebisaidil autoriõiguse omaja loal üldsusele kättesaadavaks tehtud teose hüperlinkide abil teisele veebilehele lisamine nii, et see teos ilmub sel veebisaidil nõnda, nagu see oleks selle teise veebisaidi lahutamatu osa, kujutab endast üldsusele edastamist selle sätte tähenduses, kui nii tehes hoitakse kõrvale teose sellise kasutamise takistamiseks võetud kaitsemeetmetest.

Klõpsuga aktiveeritavad lingid

81. Nagu ma juba osutasin, kujutab hüperlingi üles panemine autoriõigusega kaitstud teosele, mis on autoriõiguse omaja loal teisel veebisaidil üldsusele juurdepääsupiiranguteta kättesaadavaks tehtud, endast Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt selle teose edastamise toimingut direktiivi 2001/29 artikli 3 lõike 1 tähenduses.

82. Sel põhjusel ei nõustu ma SPK analüüsiga, mille kohaselt tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et kaitstud teostele suunavad hüperlingid, sealhulgas *framing*'ut või sarnaseid tehnikaid kasutavad hüperlingid, ei ole autoriõiguste omajate ainuõigustega hõlmatud ning üldsusele edastamist ei toimu ühelgi juhul, isegi kui need õiguste omajad on rakendanud selliste linkide kasutamist takistavaid kaitsemeetmeid.

83. Nimelt tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et hüperlingi üles panemine on autoriõiguse seisukohast asjasse puutuv toiming, kuna seeläbi antakse otsene võimalus teosega tutvuda. See toiming ei nõua aga autoriõiguse omaja täiendavat luba, sest kuna see on suunatud samale üldsusele, kellega autoriõiguse omaja teose algsel edastamisel juba arvestas, katab õiguste omaja poolt algsel edastamisel antud luba ka selle toimingut.

84. Mis puudutab seda, kuidas määratleda üldsust, kellega õiguste omaja arvestas, teen ettepaneku kogu Euroopa Kohtu asjakohast praktikat silmas pidades asuda seisukohale, et see hõlmab isikuid, kes külastavad (sh potentsiaalsed külastajad) seda veebisaiti, kus teos algul kättesaadavaks tehti⁶⁵.

⁶⁴ Vt käesoleva ettepaneku punktid 9 ja 10.

⁶⁵ Vt käesoleva ettepaneku punkt 73.

85. Selline üldsus võib nimetatud saiti külastada erineval moel, eelkõige hüperlinkide abil. See tõdemus ei tekita probleeme saidi kodulehele suunavate tavaliste linkide puhul. Samuti on see minu arvates ka saidi konkreetsetele lehtedele suunavate süvalinkide puhul. Nimelt ei saa mitte keegi loota, et tema teost loetakse või vaadatakse alati esimesest leheküljest või avakaadritest alustades. Liiasi ei puuduta see probleem niivõrd otseses mõttes teostega tutvumist, vaid selle tutvumisega kaasnevaid asjaolusid, nagu teosele lisatud ja autoriõiguse omajale tulu andva reklaami ära jätmise. See ei peaks aga õiguste omaja ainuõiguste ulatuse seisukohast määrav olema.

86. Keerulisem on küsimus *framing*'u ja konkreetsemalt *inline frame*'i kasutamise korral. Neil juhtudel on nimelt raske kindlaks teha, kas sel moel üht veebisaiti teiselt saidilt külastavaid isikuid tuleb käsitada üldsusena, kellega autoriõiguse omaja esimesel veebisaidil teose algsele kättesaadavaks tegemisel arvestas.

87. Minu arvates on võrdlemisi selge, et vastata tuleb jaatavalt, kui *framing* hõlmab kogu veebisaiti või üht selle saidi tervet lehte. On tõsi, et teise veebisaidi selline kasutamine võib kujutada endast kuritarvitust ning tekitada teatud probleeme autori isiklike õiguste, kaubamärgiõiguste või ka ausa konkurentsi seisukohast. Teose kättesaadavuse ja seega teose üldsusele edastamise seisukohast ei erine see olukord siiski diametraalselt klassikaliste linkide omast. Kasutajad külastavad sihtkohaks olevat veebisaiti, ning kuigi see kuvatakse linki sisaldava lehe sees, kuuluvad nad selle saidi külastajate ehk üldsuse hulka, kellega autoriõiguse omaja teose sel saidil kättesaadavaks tegemisel arvestanud on.

88. Teatud veebilehe konkreetsete elementideni (näiteks piltideni või audiovisuaalsete failideni) suunavate linkide puhul on see problemaatilisem, eelkõige kui see element ilmub *framing*'u või *inline frame*'i kaudu nii, nagu oleks ta teise saidi lahutamatu osa. Ent ka selles olukorras loob kasutaja lingil klõpsates ühenduse saidiga, kust lingitud element pärineb, põhjustades nõnda selle elemendi vahetu edastamise. Niisiis tuleb seda kasutajat käsitada selle saidi külastajana ehk isikuna, kes kuulub üldsuse hulka, kellega autoriõiguse omaja oma teose nimetatud saidil kättesaadavaks tegemise lubamisel arvestas.

89. Liiasi annab lingi aktiveerimise vajalikkus kasutajale märku, et ta asub tutvuma sisuga, mis ei ole seda linki sisaldava veebisaidi lahutamatuks osaks. Kuigi selle sisu autorsust saab suuremal või vähemal määral varjata, saab interneti toimimisest mõistlikult teadlik kasutaja oodata, et sisu, millele link suunab, võib pärineda teisest allikast kui see veebileht, mida ta parasjagu külastab. Võimalike kuritarvituste⁶⁶ vastu võitlemisel saab autoriõiguse omaja sel juhul tugineda oma isiklikele õigustele või vastaval juhul ka teistele intellektuaalse omandi valdkonda kuuluvatele õigustele, nagu kaubamärgiõigus.

90. Pealegi näib mulle, et selget eraldusjoont on siin keeruline tõmmata, kuna olukorrad võivad olla väga erinevad: ainsa märkimisväärse sisuna kaitstud teoseid sisaldavate või ise sellisteks teosteks olevate saitide või veebilehtede *framing*; süvalingid, mis suunavad kaitstud objektidele, mis avanevad eraldi brauseriaknas kas koos viitega päritolulehe aadressile või ilma selleta; lihtsad lingid saitidele, mille koduleht või sait ise kujutab endast kaitstud teost jne. Nende erinevate olukordade analüüsimine nõuaks konkreetse üksikjuhtumi faktiliste asjaolude hindamist ja selle tulemused sõltuksid neist asjaoludest. Teosega tutvuda saavate isikute ring, kelle osas loetakse, et autoriõiguse omaja on nendega teose kättesaadavaks tegemisel arvestanud, ei saa aga sõltuda sellisest faktilistele asjaoludele antavast hinnangust⁶⁷.

⁶⁶ Näiteks võõra teose enda teosena esitlemine.

⁶⁷ Vt selle kohta 16. novembri 2016. aasta kohtuotsus Soulier ja Doke (C-301/15, EU:C:2016:878, punkt 38).

91. Olen niisiis arvamisel, et autoriõigusega kaitstud teoste puhul, mis on autoriõiguse omaja loal internetis juurdepääsupiiranguteta avalikkusele kättesaadavaks tehtud, tuleb isikuid, kes nende teostega *framing'ut*, sealhulgas *inline frame'i* kasutavate klõpsuga aktiveeritavate linkide kaudu tutvuda saavad, lugeda kuuluvaks selle üldsuse hulka, kellega see õiguste omaja oma teoste algsel kättesaadavaks tegemisel arvestanud on⁶⁸. Mõistagi ei kehti see hinnang juhul, kui lingid hoiavad kõrvale juurdepääsupiirangu meetmetest ega juhul, kui lingid suunavad teosteni, mis on üldsusele kättesaadavaks tehtud ilma autoriõiguse omaja loata, millistel juhtudel kuuluvad kohaldamisele lahendused, mis tulenevad vastavalt kohtuotsustest Svensson jt⁶⁹ ning GS Media⁷⁰.

Lisamine (embedding)

92. Analüüsin nüüd olukorda, kus teistel veebisaitidel sisalduvad autoriõigusega kaitstud teosed lisatakse veebilehele nii, et need kuvatakse selle lehe avamisel automaatselt, ilma ühegi kasutaja täiendava toiminguta (*inline links*). Nimetan seda tehnikat sõnaga „automaatlingid“. Sellised automaatlingid on minu meelest mitmes mõttes teistsuguses olukorras kui klõpsuga aktiveeritavad lingid, sealhulgas need, mis kasutavad *framing'ut*⁷¹.

– Automaatlingid kui üldsusele edastamine

93. Automaatlink kuvab infoallika kui seda linki sisaldava veebilehe lahutamatuks osaks oleva elemendi. Kasutaja jaoks ei erine seega kuidagi pilt, mis on sellele veebilehele lisatud samast serverist, ja pilt, mis on lisatud teiselt veebisaidilt. Kui kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus Renckhoff⁷², oleks teistkordse edastamise kohaks oleva saidi omanik pildi reprodutseerimise ja selle enda serverist võrku panemise asemel pannud üles sellele pildile suunava automaatlingi, oleks tulemus üldsuse jaoks olnud samasugune. Toimemehhanism erineb üksnes „kulisside taga“.

94. Seega võimaldavad automaatlingid kasutada internetis ilma loata võõraid teoseid praktiliselt samamoodi nagu teose reprodutseerimisel ja selle üldsusele eraldiseisvalt kättesaadavaks tegemisel. Selle tegevuse varjamine hüperlinkide tehnika kasutamisega näib samal ajal muutvat selle õiguspäraseks, kuna tehnilises mõttes on teos võrku pandud ainult sellest serverist, kus asub algne sait⁷³.

95. Automaatlinkide puhul ei saa aga teost nautivaid isikuid ühelgi juhul käsitada selle teose päritolusaidi külastajatena. Algse saidiga ei ole külastajatel enam mingit seost, kõik toimub linki sisaldaval saidil. Seega tutvuvad teosega viimati nimetatud saidi külastajad. Minu arvates ei saa eeldada, et autoriõiguse omaja teose algseks kättesaadavaks tegemiseks loa andmisel sellise üldsusega arvestas, välja arvatud juhul, kui tulla tagasi selle juurde, et üldsuseks on kõik internetikasutajad⁷⁴, mis on vastuolus kohtuotsusega Renckhoff⁷⁵. Kuivõrd automaatlingi mõju on samasugune nagu reprodutseeritud teose eraldiseisval üldsusele kättesaadavaks tegemisel, ei näe ma, miks peaks neid

68 Pean veel täpsustama, et „klõpsamise“ teel lingi aktiveerimist tuleb eristada muudest toimingutest, mida kasutaja peab internetis tegema muul eesmärgil, näiteks selleks, et käivitada video või helisalvestis, ning mis samuti nõuavad klõpsamist. Need toimingud ei ole üldsusele edastamise seisukohast asjasse puutuvad, kuna need tehakse *pärast* seda kui kasutaja on saanud võimaluse teosega tutvuda.

69 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsus (C-466/12, EU:C:2014:76).

70 8. septembri 2016. aasta kohtuotsus (C-160/15, EU:C:2016:644).

71 Seisukohta, et kõiksuguseid linke ei saa ühtmoodi kohelda pelgalt seetõttu, et tehniliselt toimivad need sarnaselt, on Ameerika Ühendriikides esitatud nii kohtupraktikas kui ka õiguskirjanduses. Järgnevad lõigud võlgnevad palju järgmisele artiklile: Ginsberg, J. C. ja Budiardjo, L. A., „Embedding Content or Interring Copyright: Does the Internet Need the „Server Rule“?“, *Columbia Journal of Law & the Arts*, nr 42/2019, lk 417, kuigi need autorid teevad ettepaneku käsitada nii *inline frame'i* kui *framing'ut* autori ainuõiguse kohaldamisalasse kuuluvana.

72 7. augusti 2018. aasta kohtuotsus (C-161/17, EU:C:2018:634).

73 Jätan kõrvale teised automaatlinkide ebasoovitavad mõjud, mis ei kuulu autori varaliste õiguste kohaldamisalasse, nagu autori isiklike õiguste rikkumine, teose kasutamisega seotud reklaamitulust ilma jäämine, ebaaus konkurents või ka „ribalaiuse vargus“ (lingi sihtkohaks oleva veebisaidi ribalaiuse kasutamine linki sisaldava lehe jaoks).

74 Vt käesoleva ettepaneku punktid 68–72.

75 7. augusti 2018. aasta kohtuotsus (C-161/17, EU:C:2018:634).

olukordi kohtlema erinevalt. Selline erinev kohtlemine võtaks soovitava toime nii kohtuotsuses Renckhoff sõnastatud kohtupraktikalt kui ka autori preventiivset laadi ainuõiguselt, kui teose reprodutseerimise ja selle võrku üles panemise asemel oleks see lihtsalt võimalik oma veebisaidile lisada automaatlingi abil⁷⁶.

96. Seda enam, et automaatlink on klõpsuga aktiveeritava lingiga võrreldes teistsuguses olukorras ka direktiivi 2001/29 artikli 3 lõikes 1 reguleeritud üldsusele edastamise kontseptsiooni seisukohast.

97. Kordan, et see ainuõigus hõlmab teose üldsusele kättesaadavaks tegemist selliselt, et igaüks pääseb teosele ligi enda valitud kohas ja ajal. Veebis tavaliselt niimoodi teoseid üldsusele edastataksegi. Teos tehakse kättesaadavaks veebisaidil ning seda saiti külastades käivitavad kasutajad vahetu edastamise. Klõpsuga aktiveeritavate linkide puhul käivitab vahetu edastamise lingi aktiveerimine ehk kasutaja toiming.

98. Automaatlingi puhul käivitatakse teose päritolusaidilt selle vahetu edastamine linki sisaldava saidi HTML-koodi kirjutatud automaatkäsuga. Kohaks, kus teos edastatakse, on niisiis see sait. Selle saidi omanikul on seega otsustav roll lingitava teose edastamisel üldsusele, kellega autoriõiguse omaja teose algsel kättesaadavaks tegemisel ei arvestanud, ehk tema enda veebisaidi külastajatele⁷⁷. Niisiis teeb ta täiendava edastamise toimingut (vahetu edastamise toiming), mis on eraldiseisev nii teose üldsusele kättesaadavaks tegemisest selle päritolulehel kui ka teosega otsese tutvumise võimaldamisest, mis seisneb lingi üles panemises. See täiendav toiming nõuab kõnealuse teose autoriõiguse omaja luba.

99. On tõsi, et erinevalt olukorrast, mis valitses kohtuasjas, kus tehti kohtuotsus Renckhoff, jääb automaatlingi puhul teose edastamine põhimõtteliselt lõppkokkuvõttes autoriõiguse omaja kontrolli alla, kuna ta saab selle teose originaalsaidilt eemaldada, muutes seeläbi mis tahes sellele suunavad lingid sisutuks⁷⁸.

100. Nagu Prantsusmaa valitsus aga õigesti rõhutab, läheks igasuguse autoriõiguse mõttega vastuollu see, kui panna autoriõiguse omaja valiku ette, kas taluda teise isiku poolt teose lubamatut kasutamist või loobuda selle kasutamisest ise. Autoriõiguse eesmärk on nimelt võimaldada õiguse omajal vabalt otsustada, kuidas teost kasutada, ja saada sellest tulu, ilma et see kasutamine päädiks kõnealuse teose hilisema lubamatu kasutamisega.

101. Teiseks ei ole autoriõiguse omajal alati võimalik teost internetist eemaldada, kuna selle kasutamiseks võib olla sõlmitud litsentsileping⁷⁹. Sel juhul oleks õiguste omaja kohustatud teose kasutamiseks antud nõusoleku tagasi võtma, koos kõigi sellega kaasnevate õiguslike ja rahaliste tagajärgedega.

102. Kolmandaks ei ole see, kas autoriõiguse omaja kaotab kontrolli oma teose üle, kuidagimoodi tingimuseks, mis määraks ära selle, kas tegu on autoriõiguse omaja monopoliga hõlmatud toiminguga ning selle monopoli rikkumisega, kui toiming tehakse ilma loata. Üldsusele edastamise puhul võib selliseks toiminguks olla nimelt teistkordne edastamine, sõltudes seejuures algsest edastamisest, mis toimus autoriõiguse omaja poolt või tema loal⁸⁰.

103. See, et autoriõiguse omajal on teoreetiline kontroll teose algse kättesaadavaks tegemise üle, ei saa minu arvates määrata ära seda, milline hinnang tuleb autoriõiguse seisukohast anda selle teose hilisemale kasutamisele automaatlingi vormis.

76 Vt selle kohta 7. augusti 2018. aasta kohtuotsus Renckhoff (C-161/17, EU:C:2018:634, punkt 30).

77 Vt selle kohta 7. augusti 2018. aasta kohtuotsus Renckhoff (C-161/17, EU:C:2018:634, punktid 45 ja 46).

78 7. augusti 2018. aasta kohtuotsus Renckhoff (C-161/17, EU:C:2018:634, punktid 30 ja 44).

79 Kohtuasjas, kus tehti 7. augusti 2018. aasta kohtuotsus Renckhoff (C-161/17, EU:C:2018:634) ei reprodutseeritud teost mitte autoriõiguse omaja, vaid litsentsisaaja saidilt.

80 Näiteks telesignaali taasedastamine hotellitubadesse, vt 7. detsembri 2006. aasta kohtuotsus SGAE (C-306/05, EU:C:2006:764).

104. Seda ei muuda ka asjaolu, et automaatlinki on suhteliselt lihtne sisutuks muuta, muutes kõnealuse teose URL-aadressi, näiteks muutes teost sisaldava faili nime. Ühelt poolt ei ole autoriõiguse omaja alati see, kes teose esimest korda kättesaadavaks tegi, eelkõige kui see on kättesaadavaks tehtud litsentsisaaja veebisaidil. Niisiis ei ole tal alati võimalik teose aadressi muuta, nagu ta ei saa seda ka veebisaidilt eemaldada. Teiselt poolt on see meede võimalik alles pärast automaatlingi vormis teose kasutamise avastamist, ent nagu Euroopa Kohus oma praktikas rõhutab, on autori ainuõigused preventiivset laadi⁸¹.

105. Neil põhjustel tuleb minu arvates eristada „klõpsuga aktiveeritavaid“ linke, millele viidatakse Euroopa Kohtu praktikas, ning automaatlinke, mis kuvavad seda linki sisaldaval veebilehel automaatselt infoallika, milleni link viib, ilma et kasutajal oleks vaja ühtki toimingut teha. Nimelt, kui need lingid viivad autoriõigusega kaitstud teosteni, on nii tehnilises kui funktsionaalses mõttes tegu sellise teose üldsusele edastamise toiminguga, mille sihtgrupiks on üldsus, millega autoriõiguse omaja ei ole teose algul kättesaadavaks tegemisel arvestanud, ehk muu kui teose algse kättesaadavaks tegemise kohaks oleva veebisaidi külastajad.

– Autoriõiguste omajate olukord

106. Selline tõlgendus annaks autoriõiguste omajatele õiguslikud instrumendid kaitseks oma teoste internetis loata kasutamise vastu. Nii tugevdaks see nende positsiooni teoste kasutamiseks litsentside andmist puudutavatel läbirääkimistel. Kes õigupoolest nõustuks maksma internetis teose kasutamise eest sobivat hinda, kui võimalik ja igati seaduslik on tasuta üles panna automaatlink autori veebisaidile või mis tahes muule saidile, kus kõnealune teos üldsusele kättesaadavaks tehtud on?

107. See lahendus võimaldaks vajaliku paindlikkuse ka juhtudeks, kui autoriõiguste omajad soovivad oma teostele suunavaid automaatlinke lubada. Mõned autorid nimelt avaldavad oma teoseid internetis selleks, et neid võimalikult laialt levitada, soovimata sellelt otseselt kasu saada. Need autorid võiksid Creative Commons'i litsentsisüsteemi⁸² eeskujul lisada oma teose internetis kättesaadavaks tegemisel litsentsi, kus on täpsustatud lubatud kasutuse viisid (näiteks ärilisel või mitteärilisel otstarbel kasutamine) ning kasutamise tingimused (näiteks autori nime märkimine). Internetisisu jagamise platvormid juba reguleerivad seda küsimust kasutajate poolt alla laetud sisu taaskasutamist puudutavates regulatsioonides, millega jäetakse viimastele selles küsimuses vähem või rohkem vabadust⁸³. Kuigi mõnikord tekitab poleemikat küsimus, kas need litsentsid hõlmavad ka automaatlinke või *framing'*ut, on selle põhjuseks ebakindlus seoses nende tehnikate staatusega autoriõiguse seisukohast. Kui see ebakindlus kord kõrvaldatakse, saavad platvormid oma kasutustingimusi vastavalt kohandada⁸⁴.

108. Lisaks sellele võivad mõned internetis üldsusele kättesaadavaks tehtud teostele suunavad automaatlingid kuuluda muidugi ka mõne direktiivi 2001/29 artikli 5 lõikes 3 sätestatud üldsusele edastamise õigust puudutava erandi kohaldamisalasse. Mõtlen siinkohal erandeid, mis on seotud tsiteerimisega või ka kasutamisega karikatuuris, paroodias või pastišis (vastavalt direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 3 punktidele d ja k), mis tõenäoliselt hõlmavad suure osa internetis toimuvast kasutusest. Selline kasutamine peaks siiski vastama nende erandite kohaldamise tingimustele.

81 7. augusti 2018. aasta kohtuotsus Renckhoff (C-161/17, EU:C:2018:634, punkt 29).

82 Creative Commons'i litsentsid on eelkõige internetis teoste taaskasutamise ja levitamise tingimusi reguleerivate litsentside kogum, mille on välja töötanud samanimeline Ameerika Ühendriikides asutatud mittetulundusühing. Selles süsteemis on ette nähtud erinevad kolmest kriteeriumist lähtuvad litsentsid, mida teose autor teose kättesaadavaks tegemisel vabalt kombineerida võib: äriline või mitteäriline kasutus, originaalteose muutmise lubatavus või lubamatus ning võimalik tingimus, et tuletatud teose levitamine toimub sama litsentsi alusel. Teosele HTLM-koodide kaudu lisatud märkide süsteem võimaldab üldsust teavitada sellest, millist litsentsi kohaldatakse.

83 Näiteks on YouTube'i kasutustingimustes sätestatud: „Teenuse teistele kasutajatele annate ülemaailmse autoritasudeta lihtlitsentsi teie Sisu avamiseks Teenuses ning selle Sisu kasutamiseks (sh reprodutseerimiseks, levitamiseks, modifitseerimiseks, kuvamiseks ja avalikuks esitamiseks) ainult sellisel viisil, mida võimaldavad Teenuse funktsioonid.“

84 Selline poleemika tekkis hiljuti seoses ühe teise sisujagamisplatvormi, nimelt Instagramiga: <https://arstechnica.com/tech-policy/2020/06/instagram-just-threw-users-of-its-embedding-api-under-the-bus>.

– Kohtumäärus BestWater International

109. Viimaks võib näida, et eespool pakutud tõlgendus ei ole täielikult kooskõlas kohtumääruses BestWater International⁸⁵ valitud lahendusega. Pean selle kohtumääruse kohta aga tegema mõned märkused.

110. Kõnealune kohtumäärus lähtub kohtuotsuses Svensson jt sisalduvast seisukohast, mille kohaselt ei muuda tõdemust, et klõpsuga aktiveeritav link ei kujuta endast teose edastamist uuele üldsusele „see, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus peaks otsustama [...] et veebikasutaja klõpsates asjaomasel lingil kuvatakse teos nii, et jääb mulje, nagu kuvataks see lingi asukoha saidil, kuigi teos on tegelikult pärit teiselt saidilt“⁸⁶. Kohtumääruses BestWater International leiti, et see olukord on „sisuliselt“ sama, mis *inline link*’i puhul⁸⁷.

111. Nagu ma aga käesoleva ettepaneku punktides 93–105 esile tõin, on sisuline erinevus, kas infoallikas lisatakse *inline linking*’u tehnika või klõpsuga aktiveeritavate linkide abil, isegi kui viimaste puhul kasutatakse *framing*’ut. Kohtuotsus Svensson jt⁸⁸ puudutab aga üksnes klõpsuga avatavaid linke. Seda kohtuotsust ei oleks seega tohtinud *inline linking*’ut puudutava kohtumääruse tegemisel aluseks võtta. Liiasi näib, et selle kohtuasjaga seotud põhikohtuasi puudutas klõpsuga aktiveeritavat linki. Kohtumääruse BestWater International resolutsioonis ei mainita mitte *inline linking*’ut, vaid üksnes *framing*’ut⁸⁹.

112. Veelgi olulisem on see, et kohtuasjas, milles tehti kohtumäärus BestWater International⁹⁰, oli eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt eelotsuse küsimuse sõnastamisel, ning sellest tulenevalt ka selles kohtumääruses, jäetud arvestamata mõnede faktiliste asjaoludega, mis oleksid pidanud, kui nendega oleks arvestatud, viima selle kohtuasja teistsuguse lahenduseni. Esiteks puudutas see kohtuasi ühe internetis YouTube’i platvormil avaldatud audiovisuaalse teose lisamist ühele veebisaidile. Nagu ma aga mainisin⁹¹, sisaldavad selle platvormi kasutustingimused kolmandatele isikutele sõnaselge litsentsi andmist internetis sellel platvormil avaldatud sisu kasutamiseks. Mulle teadaolevalt oli see nõnda ka siis, kui leidsid aset kõnealuse kohtuasjaga seotud põhikohtuasja asjaolud. Teiseks oli vaidlusalune teos kõnealusel platvormil üldsusele kättesaadavaks tehtud ilma autoriõiguse omaja loata⁹². Võimalik, et see kohtuasi oleks tulnud lahendada, lähtudes põhimõtetest, mille Euroopa Kohus sõnastas hiljem oma kohtuotsuses GS Media⁹³.

113. Olen seega arvamusel, et küsimuses, milline hinnang anda automaatlinkidele direktiivi 2001/29 artikli 3 lõikes 1 sätestatud üldsusele edastamise õiguse seisukohast, ei saa käsitada kohtumäärust BestWater International⁹⁴ siduva pretsedendina.

85 21. oktoobri 2014. aasta kohtumäärus (C-348/13, ei avaldata, EU:C:2014:2315).

86 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Svensson jt (C-466/12, EU:C:2014:76, punkt 29). Kohtujuristi kursiiv.

87 21. oktoobri 2014. aasta kohtumäärus BestWater International (C-348/13, ei avaldata, EU:C:2014:2315, punkt 17).

88 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsus (C-466/12, EU:C:2014:76).

89 21. oktoobri 2014. aasta kohtumäärus BestWater International (C-348/13, ei avaldata, EU:C:2014:2315, punkt 5 ja resolutsioon).

90 21. oktoobri 2014. aasta kohtumäärus BestWater International (C-348/13, ei avaldata, EU:C:2014:2315).

91 Vt käesoleva ettepaneku 83. joonealune märkus.

92 21. oktoobri 2014. aasta kohtumäärus BestWater International (C-348/13, ei avaldata, EU:C:2014:2315, punkti 4 viimane lause).

93 8. septembri 2016. aasta kohtuotsus (C-160/15, EU:C:2016:644).

94 21. oktoobri 2014. aasta kohtumäärus (C-348/13, ei avaldata, EU:C:2014:2315).

– Tasakaal erinevate huvide vahel

114. Minu ettepanek kohelda erinevalt ühelt poolt *framing*’ut kasutavaid klõpsuga aktiveeritavaid linke ning teiselt poolt selliseid linke, mille ma defineerisin automaatlinkidena, ei pruugi ilmselgelt põhjendatuna näida. Nimelt kui kasutaja on juba lingile klõpsanud, on mõlema tehnika tulemus tema seisukohast vaadates sarnane: lingi ese kuvatakse nagu linki sisaldava veebisaidi lahutamatu osa. Seega võiks põhjendatult küsida, kas *framing*’ut kasutavaid klõpsuga aktiveeritavaid linke ei tuleks automaatlinkide eeskujul käsitada üldsusele edastamise toimingutena, kui need suunavad autoriõigusega kaitstud teoseni.

115. Jättes kõrvale nende kaht tüüpi linkide tehnilised ja funktsionaalsed erinevused, mida on kirjeldatud käesoleva ettepaneku punktides 93–98, näib mulle, et selline eristamine võimaldab paremini saavutada ka üht direktiivi 2001/29 eesmärki, milleks on autoriõiguste omajate ja kasutajate huvide vahelise tasakaalu tagamine⁹⁵. Kasutajal on nimelt sageli keeruline kindlalt teada, kas objekt, millele suunava lingi ta oma veebilehele üles paneb, on autoriõigusega kaitstud teos. Igasuguse riski vastu ei ole kaitstud isegi lihtne link, kuna selliseks teoseks võib olla veebisaidi koduleht või see sait tervikuna. See keerukus võtab internetikasutajatelt – minu arvates autoriõiguste omajate legitiimsete huvidega võrreldes ebaproportsionaalsel määral – julguse kasutada *framing*’ut, mis on ometi internetis levinud ning interneti toimimise ja paljude veebisaitide atraktiivsuse seisukohast vägagi kasulik.

116. Seevastu tuleb ühelt poolt märkida, et klõpsuga aktiveeritavate linkide ja automaatlinkide erinevus on igale internetikasutajale lihtsasti tajutav ega tohiks tekitada mingisugust ebakindlust. Pealegi esineb harva, et automaatlinke kasutatakse tervete veebilehtede või lausa saitide lisamiseks. Seda tehnikat kasutatakse tavaliselt graafika ja audiovisuaalsete failide lisamiseks.

117. Teiselt poolt on see, et Euroopa Kohus on rõhutanud, et hüperlingid aitavad kaasa interneti toimimisele, võimaldades teabe levitamist selles võrgus⁹⁶, kahtlemata õige klõpsuga aktiveeritavate linkide puhul⁹⁷. Ma ei arva siiski, et sama argument võiks olla põhjendatud automaatlinkide puhul. Vastupidi, need lingid „ahmivad“ veebis oleva sisu ühte kohta kokku, vabastades kasutajad erinevatel veebisaitidel „surfamisest“. Nii aitavad need kaasa veebi monopoliseerimisele ning teabe koondumisele vähestesse turgu valitsevatesse serveritesse, mis kuuluvad veelgi väiksemale äriühingute hulgale.

118. Seega näib mulle, et klõpsuga aktiveeritavate linkide, sealhulgas *framing*’ut kasutavate linkide, ning automaatlinkide eristamine on põhjendatav erinevate huvide vahelise tasakaaluga. Võib küll eeldada, et autoriõiguste omajad on internetis oma teoste kättesaadavaks tegemist lubades arvestanud esimestega, ent neilt ei saa nõuda teiste talumist.

119. Seega teen ettepaneku otsustada, et direktiivi 2001/29 artikli 3 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selle sätte tähenduses on üldsusele edastamisena käsitatav autoriõiguse omaja loal juurdepääsupiiranguteta muudel veebisaitidel üldsusele kättesaadavaks tehtud autoriõigusega kaitstud teoste lisamine veebilehele nii, et need teosed kuvatakse automaatselt kohe selle lehe avamisel, ilma ühegi kasutajapoolse täiendava toiminguta.

120. See põhjendus kehtib ka juhul, kui teos on veebilehele lisatud vähendatud suuruses (*thumbnail*), või ka juhul – nagu põhikohtuasjas –, kui lisatavaks allikaks ongi originaalteose vähendatud suuruses versioon. Suuruse muutumisel ei ole nimelt tähtsust hinnangu andmisel sellele, kas tegemist on üldsusele edastamise toiminguga, kui originaalteose elemendid on tajutavad⁹⁸. Pealegi on pildi suurus veebilehel suhteline, kuna see sõltub pildi resolutsioonist ja selle kuvamiseks kasutatava ekraani

⁹⁵ Direktiivi 2001/29 põhjendus 31.

⁹⁶ 7. augusti 2018. aasta kohtuotsus Renckhoff (C-161/17, EU:C:2018:634, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika).

⁹⁷ Vt käesoleva ettepaneku punkt 5.

⁹⁸ Seevastu näiteks juhul, kui klõpsuga aktiveeritava lingi asukoha tähistamiseks on lisatud pisipilt, mis on nii väike, et kõnealuse teose originaalelemendid ei ole tajutavad, ei kujutaks see endast selle teose üldsusele edastamise toimingut.

suurusest. Kuvamise suurus ei sõltu mitte ainult veebilehe ülesehitusest, vaid tavaliselt selle lehe avamiseks kasutatava seadme ekraani suurusest. Harva kuvatakse seevastu pilte nende tegelikus suuruses, kuna see ületab sageli – tänapäevaste failide puhul – arvuti standardekraani suuruse. Seega oleks keeruline määratleda, millal on tegemist vähendatud suurusega pildi, pispildi või „normaalsuuruses“ pildiga.

Kaitsemeetmed

121. Minu ettepaneku kohaselt automaatlinkide küsimuses antav tõlgendus ei vasta siiski täielikult eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusele. Automaatlinkide käsitlemine üldsusele edastamise toimingutena ei lahenda eelotsuse küsimuses tõstatatud probleemi, mis puudutab seda, kas *framing'*ut tuleks üldsusele edastamisena käsitada klõpsuga aktiveeritavate linkide puhul, kui need lingid hoiavad kõrvale *framing'*u kasutamise takistamiseks võetud tehnilistest meetmetest.

122. VG Bild-Kunsti, Prantsusmaa valitsuse ning komisjoni meelest tuleb sellele küsimusele vastata jaatavalt. Sellisel seisukohal on ka eelotsusetaotluse esitanud kohus.

123. Pean möönma, et esmapilgul näib see lahendus lõöv. Selle eelis on kindlasti see, et see on selge. Nagu Prantsusmaa valitsus märgib, näitab tehniliste kaitsemeetmete kasutamine selgelt autoriõiguse omaja tahet mitte lubada avalikkusel tutvuda tema teosega *framing'*ut kasutavate hüperlinkide kaudu. See tahteväljendus piirab kindlalt nende isikute ringi, kellega see õiguste omaja teose algsel kättesaadavaks tegemisel arvestas.

124. Leian siiski, et sellise tõlgenduse vastu räägivad mitu kaalukat argumenti.

125. Esiteks ei ole autoriõiguse omajal paljudel kaitstud teoste internetis (või täpsemalt veebis) üldsusele kättesaadavaks tegemise juhtudel võimalik tehniliste kaitsemeetmete kasutamise üle otsustada. Eelkõige on see nii teoste puhul, mis on võrku pandud litsentsi alusel ehk mida pole sinna pannud autoriõiguse omaja ise, vaid kolmas isik tema loal⁹⁹. Nii on see ka teoste puhul, mis on võrku pandud erinevatel jagamisplatvormidel, mille kasutajatel ei ole kontrolli ei sisu kaitseks kehtestatud nõuete ega selle kaitse tagamiseks võetud tehniliste kaitsemeetmete üle. Viimaks näitab käesolev kohtuasi, et autoriõiguste kollektiivse esindamise organisatsioonid võivad selliste kaitsemeetmete kasutamist nõuda ilma, et nende liikmed neid selleks sõnaselgelt volitanud oleksid.

126. Ühelgi neist juhtudest ei näe ma, kuidas oleks võimalik asuda seisukohale, et tehniliste kaitsemeetmete kasutamine või mittekasutamine peegeldab kuidagimoodi autoriõiguse omaja tahet, mis puudutab tema teostega tutvumise võimalust *framing'*ut kasutavate hüperlinkide kaudu.

127. Teiseks tugineks selline pakutud lahendus analoogiale lahendusega, mille Euroopa Kohus valis kohtuotsuses Svensson jt ja mille kohaselt „kui klõpsuga aktiveeritav link võimaldaks linki sisaldava veebisaidi kasutajatel kõrvale hoida kaitstud teost sisaldaval veebisaidil võetud piiravatest meetmetest, mille eesmärk on piirata üldsuse juurdepääsu nii, et see on ainult registreerunud kasutajatel, ja kujutaks endast seega sekkumist, ilma milleta need kasutajad levitatavaid teoseid kasutada ei saa, tuleb kõiki selliseid kasutajaid käsitleda uue üldsusena, kellega autoriõiguse omajad algseks edastamiseks luba andes ei arvestanud, mistõttu selliseks edastamiseks on vaja nende luba“¹⁰⁰. Teisisõnu nõuab hüperlink autoriõiguse omaja luba üksnes siis, kui see laiendab teosega tutvuda saavate isikute ringi võrreldes selle üldsusega, kellega autoriõiguse omaja teose algsel kättesaadavaks tegemisel arvestas, minnes eelkõige mööda algsel kättesaadavaks tegemisel seatud juurdepääsupiirangutest.

99 Kordan, et nii oli see vaidlusaluse teose puhul kohtuasjas, milles tehti 7. augusti 2018. aasta kohtuotsus Renckhoff (C-161/17, EU:C:2018:634).

100 13. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Svensson jt (C-466/12, EU:C:2014:76, punkt 31).

128. Selles kohtuotsuses kõne all olnud juurdepääsupiirangu meetmete ja *framing*'u kasutamist takistavate meetmete vahel on aga üks põhimõtteline erinevus. Juurdepääsupiirangu meetmed piiravad reaalselt kõnealuse teosega tutvuda saavate isikute ringi. Isikud, kes saavad nende teostega tutvuda neist meetmetest kõrvale hoides, kujutavad endast uut üldsust ehk üldsust, kellega autoriõiguse omaja oma teose kättesaadavaks tegemisel ei arvestanud. Kuigi on tõsi, et nende meetmete kasutamine ei ole alati nimetatud autoriõiguse omaja kontrolli all, on nende kasutamine tavaliselt teose kasutuslitsentsi tasu üle peetavate läbirääkimiste esemeks, kuna see määrab ära teose kasutamisest loodetava tulu ja seega litsentsi väärtuse. Litsentsitasuga nõustudes arvestab autoriõiguse omaja niisiis nende piirangumeetmetega. Olukordades, kus autoriõiguste omajad ise teosed kättesaadavaks teevad, on nende teostega tutvuda saavate isikute ring tavaliselt teatud määral nende kontrolli all. Eelkõige on see nii „tellimustööna“ loodud veebisaitide puhul, ent ka jagamisplatvormide puhul, kus tavaliselt on lubatud vähemalt täpsustada, kas sisu pannakse võrku „avalikult“ või „privaatselt“. Nii on minu meelest võimalik asuda seisukohale, et autoriõiguse omaja sellekohane valik peegeldab vähemalt enamikul juhtudest tegelikult tema tahet selles osas, millise üldsusega ta teose algsel kättesaadavaks tegemisel arvestanud on.

129. Hoopis teisiti on see *framing*'u kasutamist takistavate kaitsemeetmete puhul. Need meetmed ei takista nimelt teosega tutvumist ega isegi selleni viivat juurdepääsuteed, vaid üksnes teose ühe ekraanil kuvamise viisi kasutamist. Need seisnevad sageli selles, et brauser keeldub lingi sihtkohaks oleva lehe avamisest raamis, tehes seejärel kas ettepaneku avada see leht uues aknas või avades selle automaatselt linki sisaldava lehe asemel. Sel juhul käitub see link nagu tavaline hüperlink. Niisiis ei saa siinkohal ühelgi juhul olla küsimust uuest üldsusest, kuna üldsus on kogu aeg sama: selleks on lingi sihtkohaks oleva internetisaidi külastajad. Seega ei ole uue üldsuse olemasolu hindamise seisukohast analoogiat teose juurdepääsupiirangu meetmetega. Jättes kõrvale asjaolu, et sellised meetmed peegeldavad autoriõiguse omaja tahet üksnes harvadel juhtudel, ei määra need kindlaks nende isikute ringi, kellega on arvestatud potentsiaalse üldsusena, kellele teos kättesaadavaks tehti. Neist meetmetest võimalik kõrvalehoidmine ei laienda niisiis seda ringi ega saa uue üldsuse teooria kohaselt kujutada endast üldsusele edastamise toimingut.

130. Kolmandaks juhiks lahendus, mille kohaselt on autori ainuõiguste ulatus seotud mitte juurdepääsupiirangu meetmete, vaid teatud viisil interneti kasutamist takistavate tehniliste meetmete võtmise või mitte võtmisega, liidu autoriõiguse minu meelest ohtlikku suunda. Selline lahendus tähendaks nimelt seda, et tehniliste meetmete võtmine oleks autoriõigusest tuleneva õigusliku kaitse eeltingimuseks ning läheks vastuollu põhimõttega, mille kohaselt tuleneb autoriõigusest tingimusteta kaitse¹⁰¹. Euroopa Kohus on juba sõnaselgelt tagasi lükanud mõtte, et üldsusele edastamise õigusest tulenev kaitse sõltub sellest, kas autoriõiguse omaja on seadnud veebikasutajatele piiranguid teose kasutamisel¹⁰².

131. Minu arvates tuleb eelistada autori ainuõiguste ulatuse selget piiritlemist ja võimaldada selliseid *opt-out*-lahendusi nagu see, mida on kirjeldatud käesoleva ettepaneku punktis 107, mitte aga kujundada teoste võrgus kasutamise osas autoriõiguse süsteemi ümber *opt-in*-süsteemiks, mille puhul on tingimuseks tehniliste kaitsemeetmete võtmine. Nii saavutataks paremini ka direktiivi 2001/29 eesmärgid, milleks on ühelt poolt autoriõiguste omajatele kõrgetasemelise kaitse andmine ning teiselt poolt autoriõiguste omajate ja kasutajate huvide vahelise õiglase tasakaalu tagamine¹⁰³.

101 Või täpsemalt, et selle ainsaks tingimuseks on teose kui selle autori intellektuaalse loominguga väljenduse olemasolu.

102 7. augusti 2018. aasta kohtuotsus Renckhoff (C-161/17, EU:C:2018:634, punkt 36).

103 Direktiivi 2001/29 põhjendused 9 ja 31.

132. Kõigil eespool esile toodud põhjustel teen ettepaneku vastata eelotsuse küsimusele, et direktiivi 2001/29 artikli 3 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selle sätte tähenduses ei ole üldsusele edastamisena käsitatav autoriõiguse omaja loal teataval veebisaidil juurdepääsupiiranguteta kättesaadavaks tehtud teose *framing*'u teel kolmanda isiku veebisaidile lisamine, kui seda tehes hoitakse kõrvale *framing*'u kasutamist takistavatest kaitsemeetmetest, mille on võtnud autoriõiguse omaja või mille võtmist on ta nõudnud.

Direktiivi 2001/29 artikkel 6

133. Põhikohtuasja lahendamise seisukohast võiks olla asjakohane ka määratleda, kas veebisaitidele teistel veebisaitidel sisalduvate teoste lisamist takistavad tehnilised meetmed võiksid ise olla õigusliku kaitse all, sedakorda vastavalt direktiivi 2001/29 artiklile 6.

134. Selle artikli kohaselt on liikmesriikidel kohustus tagada õiguskaitse mis tahes tõhusatest tehnilistest meetmetest teadliku kõrvalehoidmise vastu. Kaitsemeetmeteks selle sätte tähenduses on eelkõige tehnoloogiad, mille eesmärk on ennetada või piirata toiminguid, milleks puudub autoriõiguse omaja luba. Meetmeid peetakse tõhusateks, kui need annavad eelkõige tänu teose mis tahes muutmisele õiguste omajatele kontrolli teose kasutamise üle.

135. Näib, et teistelt veebisaitidelt teoste lisamist takistavad kaitsemeetmed põhimõtteliselt vastavad neile tingimustele. Tegemist on nimelt tehnoloogiatega, mis tänu teose ehk seda teost sisaldava veebilehe koodi muutmisele võimaldavad autoriõiguse omajal kontrollida teose sellist kasutamist, mis seisneb teose lisamises teisele veebisaidile. Kuigi need meetmed ei suuda „vastumeetmete“ olemasolu tõttu sellist kasutamist täielikult takistada, saavad need kindlasti seda piirata.

136. Euroopa Kohus on aga leidnud, et direktiivi 2001/29 artiklis 6 nimetatud õiguskaitse on kohaldatav üksnes selleks, et kaitsta autoriõiguse omajat toimingute vastu, milleks on nõutav valdaja luba¹⁰⁴. Mina teen aga ettepaneku otsustada, et *framing*'ut kasutavate klõpsuga aktiveeritavate linkide abil teistelt veebisaitidelt pärinevate teoste lisamiseks ei ole autoriõiguse omaja luba vaja, kuna see luba loetakse antuks teose algsel kättesaadavaks tegemisel. Selliste toimingute tõkestamiseks võetud kaitsemeetmed aga, ehkki õiguspärased, ei ole direktiivi 2001/29 artikli 6 kaitse all.

137. Automaatlinkide (*inline linking*) abil teistelt veebisaitidelt pärinevate teoste lisamine nõuab seevastu minu ettepaneku kohaselt autoriõiguse omaja luba. Sellise lisamise takistamiseks võetud tehnilised meetmed kuuluvad seega direktiivi 2001/29 artikli 6 kohaldamisalasse.

138. Teen ettepaneku asuda seisukohale, et tehnilised kaitsemeetmed, mis takistavad autoriõiguse omaja loal teistel veebisaitidel üldsusele juurdepääsupiiranguteta kättesaadavaks tehtud autoriõigusega kaitstud teoste lisamist veebisaidile nii, et need teosed kuvatakse selle lehe avamisel automaatselt, ilma ühegi kasutaja täiendava toiminguta, on käsitatavad tõhusate kaitsemeetmetena direktiivi 2001/29 artikli 6 tähenduses.

Ettepanek

139. Kõike eeltoodut silmas pidades teen ettepaneku anda Bundesgerichtshofi (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) eelotsuse küsimusele järgmine vastus:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas artikli 3 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selle sätte tähenduses on üldsusele edastamiseks autoriõiguse omaja loal muudel

¹⁰⁴ 23. jaanuari 2014. aasta kohtuostus Nintendo jt (C-355/12, EU:C:2014:25, punkt 25).

veebisaitidel üldsusele juurdepääsupiiranguteta kättesaadavaks tehtud autoriõigusega kaitstud teoste lisamine veebilehele nii, et need teosed kuvatakse automaatselt kohe selle lehe avamisel, ilma kasutaja ühegi täiendava toiminguta.

2. Seda artiklit tuleb tõlgendada nii, et selle sätte tähenduses ei ole üldsusele edastamisena käsitatav autoriõiguse omaja loal teataval veebisaidil juurdepääsupiiranguteta kättesaadavaks tehtud teose kolmanda isiku veebisaidile lisamine *framing'*ut kasutava klõpsuga aktiveeritava lingi abil, kui seda tehes hoitakse kõrvale *framing'*u kasutamist takistavatest kaitsemeetmetest, mille on võtnud autoriõiguse omaja või mille võtmist on ta nõudnud.
3. Tehnilised kaitsemeetmed, mis takistavad autoriõiguse omaja loal teistel veebisaitidel üldsusele juurdepääsupiiranguteta kättesaadavaks tehtud autoriõigusega kaitstud teoste lisamist veebisaidile nii, et need teosed kuvatakse selle lehe avamisel automaatselt, ilma kasutaja ühegi täiendava toiminguta, on käsitatavad tõhusate kaitsemeetmetena direktiivi 2001/29 artikli 6 tähenduses.